

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

16 maart 2017

WETSVOORSTEL

**tot wijziging van de wet van
4 april 2014 betreffende de verzekeringen
en ertoe strekkende de vrije keuze van een
advocaat in elke fase van de rechtspleging
te waarborgen in het kader van een
rechtsbijstandsverzekeringsovereenkomst**

AANVULLEND VERSLAG

NAMENS DE DE COMMISSIE
VOOR DE JUSTITIE
UITGEBRACHT DOOR
DE DAMES **Özlem ÖZEN EN**
Goedele UYTTERSROT

INHOUD

Blz.

Artikelsgewijze bespreking en stemmingen	3
Bijlage: hoorzittingen van 16 november 2016	9

Zie:

Doc 54 **0192/ (B.Z. 2014):**

- 001: Wetsvoorstel van de heer Brotcorne.
- 002: Verslag.
- 003: Texte aangenomen door de commissie.
- 004 en 005: Amendementen.

Zie ook:

- 007: Tekst aangenomen door de commissie.

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

16 mars 2017

PROPOSITION DE LOI

**modifiant la loi du 4 avril 2014 relative aux
assurances et visant à garantir le libre choix
d'un avocat dans toute phase judiciaire, dans
le cadre d'un contrat d'assurance
de la protection juridique**

RAPPORT COMPLEMENTAIRE

FAIT AU NOM DE LA DE LA COMMISSION
DE LA JUSTICE
PAR
MESDAMES **Özlem ÖZEN ET**
Goedele UYTTERSROT

SOMMAIRE

Pages

Discussion des articles et votes	3
Annexe: auditions du 16 novembre 2016	9

Voir:

Doc 54 **0192/ (S.E. 2014):**

- 001: Proposition de loi de M. Brotcorne.
- 002: Rapport.
- 003: Texte adopté par la commission.
- 004 et 005: Amendements.

Voir aussi:

- 007: Texte adopté par la commission.

6004

**Samenstelling van de commissie op de datum van indiening van het verslag/
Composition de la commission à la date de dépôt du rapport**

Voorzitter/Président: Philippe Goffin

A. — Vaste leden / Titulaires:

N-VA Sophie De Wit, Sarah Smeyers, Goedele Uyttersprot,
Kristien Van Vaerenbergh
PS Eric Massin, Laurette Onkelinx, Özlem Özen

MR Gautier Calomne, Gilles Foret, Philippe Goffin
CD&V Sonja Becq, Raf Terwingen
Open Vld Egbert Lachaert, Carina Van Cauter
sp.a Annick Lambrecht
Ecolo-Groen Stefaan Van Hecke
cdH Christian Brotcorne

B. — Plaatsvervangers / Suppléants:

Christoph D'Haese, Koenraad Degroote, Daphné Dumery, Wim Van der Donckt, Yoleen Van Camp
Paul-Olivier Delannois, Ahmed Laaouej, Karine Lalieux, Fabienne Winckel
Benoît Friart, Luc Gustin, Philippe Pivin, Stéphanie Thoron
Griet Smaers, Els Van Hoof, Servais Verherstraeten
Katja Gabriëls, Dirk Janssens, Sabien Lahaye-Battheu
David Geerts, Karin Jiroflée
Marcel Cheron, Benoît Hellings
Francis Delpérée, Vanessa Matz

C. — Niet-stemgerechtigd lid / Membre sans voix délibérative:

DéFI Olivier Maingain

N-VA	:	Nieuw-Vlaamse Alliantie
PS	:	Parti Socialiste
MR	:	Mouvement Réformateur
CD&V	:	Christen-Democratisch en Vlaams
Open Vld	:	Open Vlaamse liberalen en democraten
sp.a	:	socialistische partij anders
Ecolo-Groen	:	Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales – Groen
cdH	:	centre démocrate Humaniste
VB	:	Vlaams Belang
PTB-GO!	:	Parti du Travail de Belgique – Gauche d'Ouverture
DéFI	:	Démocrate Fédéraliste Indépendant
PP	:	Parti Populaire
Vuye&Wouters	:	Vuye&Wouters

<i>Afkortingen bij de nummering van de publicaties:</i>	<i>Abréviations dans la numérotation des publications:</i>
DOC 54 0000/000: Parlementair document van de 54 ^e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer	DOC 54 0000/000: Document parlementaire de la 54 ^e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif
QRVA: Schriftelijke Vragen en Antwoorden	QRVA: Questions et Réponses écrites
CRIV: Voorlopige versie van het Integraal Verslag	CRIV: Version Provisoire du Compte Rendu intégral
CRABV: Beknopt Verslag	CRABV: Compte Rendu Analytique
CRIV: Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen)	CRIV: Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes)
PLEN: Plenum	PLEN: Séance plénière
COM: Commissievergadering	COM: Réunion de commission
MOT: Moties tot besluit van interpellaties (beigekleurig papier)	MOT: Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)

<i>Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers</i>	<i>Publications officielles éditées par la Chambre des représentants</i>
Bestellingen: Natieplein 2 1008 Brussel Tel. : 02/ 549 81 60 Fax : 02/549 82 74 www.dekamer.be e-mail : publicaties@dekamer.be	Commandes: Place de la Nation 2 1008 Bruxelles Tél. : 02/ 549 81 60 Fax : 02/549 82 74 www.lachambre.be courriel : publicaties@lachambre.be
<i>De publicaties worden uitsluitend gedrukt op FSC gecertificeerd papier</i>	<i>Les publications sont imprimées exclusivement sur du papier certifié FSC</i>

DAMES EN HEREN,

Tijdens de plenaire vergadering van 19 mei 2016 heeft de Kamer van volksvertegenwoordigers beslist om dit wetsvoorstel naar uw commissie te verwijzen.

Tijdens haar vergadering van 5 juli 2016 heeft uw commissie, met toepassing van artikel 28 van het Reglement van de Kamer, beslist om hoorzittingen te organiseren, die op 16 november 2016 hebben plaats-gegrepen. Het verslag van die hoorzittingen gaat als bijlage.

Uw commissie heeft vervolgens dit wetsvoorstel besproken tijdens haar vergadering van 7 maart 2017.

I. — ARTIKELSGEWIJZE BESPREKING EN STEMMINGEN

Artikel 1

Dit artikel bepaalt de constitutionele bevoegdheidsgrondslag.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Het wordt eenparig aangenomen.

Art. 2

Dit artikel strekt tot vervanging van artikel 156, 1°, van de wet van 4 april 2014 betreffende de verzekeringen.

De heer Christian Brotcorne (cdH), hoofdindieners van het wetsvoorstel, dient amendement nr. 1 (DOC 54 0192/004) in, dat vervolgens wordt ingetrokken, alsook amendement nr. 2 (DOC 54 0192/005).

Dat amendement strekt ertoe artikel 156, 1°, van de wet van 4 april 2014 betreffende de verzekeringen te vervangen door wat volgt: "1° wanneer moet worden overgegaan tot een gerechtelijke, administratieve of arbitrageprocedure, de verzekerde vrij een advocaat of iedere andere persoon kan kiezen die, krachtens de op de procedure toepasselijke wet, de vereiste kwalificaties heeft om zijn belangen te verdedigen, te vertegenwoordigen of te behartigen, alsook dat, in het geval van arbitrage, bemiddeling of een andere erkende buitengerechtelijke vorm van geschillenbeslechting, de verzekerde vrij een persoon kan kiezen die de vereiste kwalificaties heeft en die daartoe is aangewezen;"

MESDAMES, MESSIEURS,

Au cours de sa réunion plénière du 19 mai 2016, la Chambre des représentants a décidé de renvoyer la présente proposition de loi à votre commission.

Lors de sa réunion du 5 juillet 2016, votre commission a décidé, en application de l'article 28 du Règlement de la Chambre, d'organiser des auditions, qui ont eu lieu le 16 novembre 2016. Le rapport des auditions est annexé au présent rapport.

Votre commission a ensuite examiné cette proposition de loi au cours de sa réunion du 7 mars 2017.

I. — DISCUSSION DES ARTICLES ET VOTES

Article 1er

Cet article précise le fondement constitutionnel en matière de compétence.

Il ne fait l'objet d'aucune observation et est adopté à l'unanimité.

Art. 2

Cet article vise à remplacer l'article 156, 1°, de la loi du 4 avril 2014 relative aux assurances.

M. Christian Brotcorne (cdH), auteur principal de la proposition de loi, dépose l'amendement n° 1 (DOC 54 0192/004), qui est ensuite retiré, et l'amendement n° 2 (DOC 54 0192/005).

Cet amendement vise à remplacer, dans l'article 156 de la loi du 4 avril 2014 relative aux assurances, le 1° comme suit: "1° L'assuré a la liberté de choisir, lorsqu'il faut recourir à une procédure judiciaire, administrative, ou arbitrale, un avocat ou toute autre personne ayant les qualifications requises par la loi applicable à la procédure pour défendre, représenter et servir ses intérêts et, dans le cas d'un arbitrage, d'une médiation ou d'un autre mode non judiciaire reconnu de règlement des conflits, une personne ayant les qualifications requises et désignée à cette fin."

De heer Christian Brotcorne (cdH) preciseert dat de verzekerde in het kader van de rechtsbijstandsverzekering thans een advocaat kan kiezen om hem in rechte te verdedigen in gerechtelijke of administratieve procedures. De minister, alsook de politieke en de gerechtelijke actoren willen echter dat vaker gebruik wordt gemaakt van de alternatieve geschillenbeslechtingwijzen; die zijn immers efficiënt en kunnen ertoe bijdragen de werklast van de rechtbanken te doen afnemen. De vrije keuze van een advocaat moet dus worden verruimd tot die procedures, onder meer de arbitrageprocedures.

Voorts moet deze bepaling tevens ten goede komen van de beroepsbeoefenaars die geschillen via erkende niet-gerechtelijke weg kunnen beslechten, zoals arbitrage of bemiddeling. Niet alleen de begunstigen van de rechtsbijstandsverzekering, ook de verzekeraars zelf varen wel bij deze bepaling, aangezien met die methodes langdurige en dure gerechtelijke procedures in veel gevallen kunnen worden voorkomen.

Mevrouw Carina Van Cauter (Open Vld) stelt vast dat amendement nr. 2 ertoe strekt te bepalen dat de betrokkene ook in het kader van een arbitrageprocedure vrij een advocaat kan kiezen. De spreekster vraagt zich af waarom ook bij bemiddeling niet in die vrijheid van keuze van een advocaat zou kunnen worden voorzien, naast de aanwijzing van een bemiddelaar. De bijstand door een advocaat maakt deel uit van het recht op een billijk proces als bedoeld bij artikel 6 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden. *Mevrouw Van Cauter* schetst het geval waarin een zaak voor de familierechtbank komt en waarbij de magistraat bemiddeling voorstelt; de betrokkene zou in die bemiddelingsfase geen beroep kunnen doen op een advocaat, wat tegen alle logica lijkt in te gaan.

De heer Raf Terwingen (CD&V) benadrukt het belang van het wetsvoorstel, waarvoor de actoren in het veld gewonnen zijn. Opdat dit wetsvoorstel steun zou krijgen, moeten kennelijk echter nog bepaalde aangelegenheden worden geregeld onder de leden van de meerderheid zelf. Het vraagstuk inzake de vrijheid om bij bemiddeling een advocaat te kiezen, lokt debat uit. Zelf is de spreker daar geen voorstander van, want de aanwezigheid van een advocaat is niet bevorderlijk voor de bemiddeling. Alvorens de bespreking voort te zetten, stelt hij voor die kwestie te verduidelijken.

De heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) staat achter dit wetsvoorstel, dat zeer belangrijk is.

Bij een lopende gerechtelijke procedure die door een poging tot bemiddeling wordt gevolgd, zal al een advocaat zijn aangesteld. Het ligt voor de hand dat de

M. Christian Brotcorne (cdH) précise qu'actuellement, dans le cadre de l'assurance protection juridique, l'assuré peut choisir un avocat pour sa défense en justice dans les phases judiciaires ou administratives. La volonté du ministre et des acteurs politiques et judiciaires est de voir les méthodes alternatives de règlement des conflits se multiplier, vu leur efficacité et étant donné qu'ils permettent de désengorger les tribunaux. Il faut donc étendre le libre choix de l'avocat dans ces hypothèses qui viseraient également les procédures arbitrales.

En outre, des professionnels pouvant régler le conflit par des modes non judiciaires reconnus tels que l'arbitrage ou la médiation doivent aussi bénéficier de cette disposition. Celle-ci a un intérêt pour les bénéficiaires de l'assurance protection juridique mais aussi pour les assureurs étant donné que le recours à ces méthodes permet souvent d'éviter de longues et coûteuses procédures judiciaires.

Mme Carina Van Cauter (Open Vld) constate que l'amendement n° 2 prévoit que la personne ait aussi la liberté de choisir un avocat dans le cadre d'une procédure arbitrale. L'oratrice se demande pourquoi on ne pourrait pas instaurer cette liberté de choix de l'avocat aussi dans le cadre de la médiation, à côté de la désignation d'un médiateur. L'assistance d'un avocat fait partie du droit au procès équitable prévu à l'article 6 de la Convention européenne des droits de l'homme. On peut se trouver dans le cas d'un dossier devant le tribunal de la famille où le magistrat proposerait de tenter une médiation. La personne serait privée d'avocat pour cette phase de médiation. Cela ne semble pas logique.

M. Raf Terwingen (CD&V) souligne l'importance de la proposition de loi à laquelle les acteurs de terrain souscrivent. Il semble rester cependant certaines questions à régler au sein même des membres de la majorité pour pouvoir soutenir cette proposition de loi. La question de l'instauration de la liberté de choix d'un avocat dans le cadre de la médiation fait débat. L'orateur n'y est personnellement pas favorable car la présence d'un avocat n'est pas de nature à favoriser la médiation. Il propose de clarifier cette question avant de poursuivre la discussion.

M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) souscrit à cette proposition de loi qui est très importante.

Dans l'exemple d'une procédure judiciaire en cours suivie d'une tentative de médiation, il y aura déjà un avocat désigné. Il est évident que l'avocat devrait

advocaat zijn werk zou moeten kunnen voortzetten in het kader van de bemiddeling; alleen rijst de vraag of de verzekeringspolis erin voorziet dat bij bemiddeling een advocaat kan worden aangesteld op kosten van de verzekering. De betrokkene heeft al een eigen advocaat ingeschakeld indien een gerechtelijke procedure is aangevat. In dat verband lijkt dat dus niet wenselijk. Wel is die kwestie aan de orde indien de partijen rechtstreeks een beroep doen op bemiddeling. In dat geval zou eveneens voor keuzevrijheid moeten worden gezorgd. Waarom doet men dat niet?

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) geeft aan dat de verzekeringsmaatschappijen nu al veel aspecten onder elkaar regelen zonder dat daarbij advocaten optreden. Indien bij bemiddeling keuzevrijheid wordt uitgesloten en één van de partijen op de rechtsbijstandsverzekering een beroep moet doen terwijl de andere daar financieel geen behoefte aan heeft, dan zou tussen de partijen een gelijkheidsprobleem rijzen. Bovendien beschouwen sommige bemiddelaars bijstand van een advocaat als nuttig.

De heer Christian Brotcorne (cdH) herinnert eraan dat hij in zijn oorspronkelijk wetsvoorstel voorstelde om ook bij bemiddeling te voorzien in de vrijheid een advocaat te kiezen. Het wetsvoorstel werd eenparig gesteund, maar werd door de plenaire vergadering van de Kamer opnieuw naar de commissie verwezen; dat gebeurde op verzoek van een minister en van de verzekeraars, die vreesden dat hun kosten zouden stijgen en dat de verzekerden hogere premies zouden moeten betalen. Het door hem ingediende amendement beoogde het toepassingsgebied in te perken ingevolge de opmerkingen van de meerderheid, alsmede over dit wetsvoorstel een consensus te bereiken. Kennelijk stellen sommige leden van de meerderheid nu dat het amendement niet verstrekkend genoeg is. *Quid?*

Het is de bedoeling alternatieve vormen van geschillenbeslechting aan te moedigen door te bepalen dat, naast de aanwijzing van een advocaat in een traditionele gerechtelijke procedure, de aanwijzing kan worden overwogen van andere beroepsbeoefenaars, die een zelfde resultaat zouden kunnen bereiken. Dat is de strekking van dit amendement. De spreker heeft er niets op tegen om naar de basistekst terug te grijpen indien de meerderheid dat wenst, maar dan begrijpt hij niet waarom de plenaire vergadering de tekst eerder niet heeft aangenomen.

De minister volgt de argumentering van de heer Brotcorne. Wat bemiddeling en andere vormen van geschillenbeslechting onderscheidt van de gerechtelijke, administratieve of arbitrageprocedure, is dat bij bemiddeling en andere vormen van geschillenbeslechting het

continueren son travail dans le cadre de la médiation. La seule question est de savoir si la police d'assurance prévoit qu'un avocat puisse être désigné aux frais de l'assureur en cas de médiation. La personne a déjà son propre avocat si une procédure judiciaire est entamée. Cela ne semble donc pas opportun dans ce cadre. En revanche, la question se pose dans l'hypothèse où les parties se dirigent directement vers la médiation. Dans ce cas, le libre choix devrait aussi être prévu. Pourquoi ne pas le faire?

Mme Sonja Becq (CD&V) indique que les compagnies d'assurance règlent déjà actuellement beaucoup de points entre elles sans intervention d'avocats. Si on exclut le libre choix en cas de médiation, et qu'une des deux parties doit faire appel à l'assurance protection juridique et que l'autre n'en a pas besoin financièrement, il y aurait un problème d'égalité entre les parties. Certains médiateurs considèrent en outre l'assistance d'un avocat comme utile.

M. Christian Brotcorne (cdH) rappelle qu'il proposait dans sa proposition de loi d'origine de prévoir la liberté du choix de l'avocat y compris dans le cadre de la médiation. Cette loi avait été adoptée à l'unanimité et a été renvoyée par la plénière à la demande d'un ministre et des assureurs qui craignaient une augmentation de leurs coûts et des primes à payer par les assurés. L'amendement qu'il a introduit visait à réduire le champ d'application suite aux remarques de la majorité et dans le but d'arriver à obtenir un consensus autour de cette proposition. Maintenant, certains membres de la majorité semblent soutenir que l'amendement ne va pas assez loin. Qu'en est-il?

On veut favoriser l'émergence des règlements alternatifs de conflit en disant qu'au-delà de la désignation d'un avocat dans le cadre d'une procédure judiciaire classique, on pourrait envisager aussi la désignation d'autres professionnels qui peuvent aboutir à un résultat identique. C'est l'objet de l'amendement. L'orateur ne voit pas d'inconvénient à revenir au texte de base si la majorité le souhaite, mais il ne comprend pas pourquoi le texte n'a pas été adopté en plénière alors dans un premier temps.

Le ministre rejoint l'argumentation de M. Brotcorne. Ce qui distingue la médiation et les autres modes de règlement des conflits d'une part de la procédure judiciaire, administrative ou arbitrale d'autre part, c'est que dans le premier cas, le droit n'est pas le plus important.

recht niet het belangrijkste is: de verkregen overeenkomst vloeit niet noodzakelijkerwijze uit een juridische redenering voort. Men hoeft dus niet op dezelfde wijze in rechte te worden bijgestaan als bij de gerechtelijke, administratieve of arbitrageprocedure. Bovendien gaan veel bemiddelingsprocedures aan de gerechtelijke fase vooraf.

Bij bemiddeling ná de gerechtelijke fase is het logisch dat de advocaat zijn cliënt blijft verdedigen. Bij pre-gerechtelijke bemiddeling is het meer bepaald voor de verzekeraars nochtans belangrijk te preciseren dat geen beroep moet worden gedaan op een advocaat. Momenteel zou het dus een vergissing zijn in het raam van de bemiddeling de vrije keuze en dus de bijstand door een advocaat te verplichten.

Mevrouw Goedele Uyttersprot (N-VA) voegt eraan toe dat er eensgezindheid bestaat over het doel van het wetsvoorstel. De vrije keuze van de advocaat moet in elke fase van de procedure worden gewaarborgd. Over het amendement bestaat kennelijk geen consensus. De bemiddeling dient immers te worden onderscheiden van de gerechtelijke, administratieve of arbitrageprocedure. De vraag rijst welke rol de bemiddelaar nog zal vervullen als ook een beroep wordt gedaan op een advocaat. De spreekster stelt voor de bespreking uit te stellen tot alles is uitgeklaard.

Mevrouw Carina Van Cauter (Open Vld) geeft aan dat het in de fase van onderhandelingen tussen verzekeraars nog niet om bemiddeling gaat. Bemiddeling houdt in dat een derde, een erkend bemiddelaar, een oplossing zoekt waar de partijen akkoord mee gaan. Het voorgestelde amendement is alvast een belangrijke stap vooruit en geniet de steun van de spreekster.

Idealiter moet volgens de spreekster elke verzekerde die een rechtsbijstandsverzekering sluit, voortaan het recht hebben te worden bijgestaan door een advocaat, ongeacht de manier waarop het geschil wordt beslecht. Bij bemiddeling na een ongeval met blijvende lichamelijke schade kan een partij de bedoeling hebben te worden vergoed voor die schade; die partij denkt er niet altijd aan dat haar situatie kan verergeren en dat er misschien nog medische ingrepen volgen, zonder dat zulks in het bemiddelingsakkoord is vastgesteld. In een dergelijke situatie kan de bijstand van een advocaat achteraf zeer nuttig blijken. Dit hoeft er niet noodzakelijk toe te leiden dat de kosten van de rechtsbijstandsverzekering de pan uitrijzen.

L'accord obtenu n'est pas nécessairement le produit d'un raisonnement juridique. Il n'est donc pas nécessaire d'être assisté en droit de la même façon que dans la procédure judiciaire, administrative ou arbitrale. En outre, indépendamment de cela, beaucoup de médiations sont préjudiciaires.

En cas de médiation qui suit la phase judiciaire, il est logique que l'avocat continue à défendre son client. Cependant, en cas de médiation préjudiciaire, il est important, notamment pour les assureurs, de préciser qu'il ne faut pas recourir à un avocat. Imposer le libre choix, et donc l'assistance d'un avocat dans le cadre de la médiation serait donc une erreur à l'heure actuelle.

Mme Goedele Uyttersprot (N-VA) ajoute qu'il y a unanimité sur l'objectif de la proposition de loi. Le libre choix de l'avocat doit être garanti à n'importe quel stade de la procédure. L'amendement ne semble pas donner lieu à un consensus. Il faut en effet distinguer la médiation de la procédure judiciaire ou administrative ou arbitrale. Il faut se demander quel sera encore le rôle du médiateur s'il y a aussi recours à un avocat. L'oratrice suggère de reporter la discussion jusqu'à ce que tout soit clarifié.

Mme Carina Van Cauter (Open Vld) indique que, dans le cadre de la phase de négociation entre assureurs, il ne s'agit pas encore de médiation. La médiation implique qu'un tiers, médiateur reconnu, cherche une solution à laquelle les parties souscrivent. L'amendement proposé est déjà un pas en avant très important et l'oratrice le soutient.

Idéalement, l'oratrice souhaite qu'à l'avenir, chaque assuré qui prend une assurance protection juridique ait le droit d'être assisté d'un avocat, peu importe le mode de règlement du conflit. Dans le cadre d'une médiation suite à un accident avec des dommages corporels permanents, la partie peut avoir comme objectif d'être indemnisée pour ce dommage. Elle ne pense pas nécessairement au fait que sa situation pourrait s'aggraver et qu'elle pourrait subir de nouvelles opérations sans que cela ne soit prévu dans l'accord de médiation. Dans ce type de situation, l'assistance d'un avocat pourrait s'avérer par la suite très utile. Cela ne doit cependant pas faire exploser les coûts de l'assurance protection juridique.

Het zou jammer zijn dat de partijen niet kiezen voor bemiddeling omdat ze dan niet kunnen worden bijgestaan door een advocaat. Dat zou contraproductief werken en een ongunstige weerslag hebben op de kosten voor de verzekeraars.

De heer Christian Brotcorne (cdH) geeft aan dat de tekst een evolutie inhoudt waar iedereen achter staat. Sommige leden van de meerderheidspartijen willen nog verder gaan. De spreker is daar niet tegen gekant. Hij geeft wel aan dat de leden van de meerderheid moeten weten wat ze willen goedkeuren.

Amendement nr. 2 wordt eenparig aangenomen.

Het aldus geamendeerde artikel 2 wordt aangenomen met dezelfde stemuitslag.

Het gehele, aldus geamendeerde wetsvoorstel wordt eenparig aangenomen.

De rapporteurs,

De voorzitter,

Özlem ÖZEN
Goedele UYTTERSROT

Philippe GOFFIN

Bepalingen die een uitvoeringsmaatregel vergen:

nihil

Bijlage: Hoorzittingen van 16 november 2016

Il serait dommage que les parties n'optent pas pour la médiation en raison du fait qu'elles ne peuvent être assistées d'un avocat dans ce cadre. Cela serait contre-productif et aurait un impact négatif sur les coûts des assureurs.

M. Christian Brotcorne (cdH) indique que le texte traduit une évolution qui est saluée par tous. Certains représentants de la majorité veulent aller plus loin. L'orateur n'y est pas opposé mais il incite les membres de la majorité à savoir ce qu'ils souhaitent voter.

L'amendement n° 2 est adopté à l'unanimité.

L'article 2 tel qu'amendé est adopté à l'unanimité.

L'ensemble de la proposition de loi, telle qu'amendée, est adopté à l'unanimité.

Les rapporteurs,

Le président,

Özlem ÖZEN
Goedele UYTTERSROT

Philippe GOFFIN

Dispositions nécessitant une mesure d'exécution:

nihil

Annexe: Auditions du 16 novembre 2016

BIJLAGE**HOORZITTINGEN VAN 16 NOVEMBER 2016**

Tijdens haar vergadering van 16 november 2016 heeft uw commissie hoorzittingen gehouden met de volgende personen en organisaties:

- De Orde van Vlaamse Balies;
- De heer Jean-Luc Fagnart en mevrouw Isabelle Lutte, advocaten;
- De heer Herman Verbist, advocaat;
- Assuralia;
- AVOCATS.be;
- Test-Aankoop.

I. — INLEIDENDE UITEENZETTINGEN**A. Uiteenzetting van de vertegenwoordiger van de Orde van Vlaamse Balies (OVB)**

De heer Philippe Declercq, vertegenwoordiger van de Orde van Vlaamse Balies, geeft een samenvatting van de nota die ter beschikking werd gesteld van de leden.

De spreker wijst erop dat de OVB voorstander is van een wettelijke regeling die de vrije keuze van een advocaat waarborgt in elk geval waarin de belangen van de verzekerde moeten worden behartigd. Het wetsvoorstel beoogt dit, doch volgens de OVB verdient het te worden aangepast aan de rechtspraak van het Europees Hof van Justitie in deze kwestie.

Het Hof heeft zich in verschillende arresten uitgesproken over deze aangelegenheid. De heer Declercq maakt melding van de volgende arresten:

- het arrest-Eschig van 10 september 2009 met nr. C-199/08 en met verwijzing naar talrijke voorgaande arresten;
- het arrest-Stark van 26 mei 2011 met nr. C-293/10;
- het arrest-Sneller van 7 november 2013 met nr. C-442/12;
- het arrest-Büyüktipi van 7 april 2016 met nr. C-5/15;

ANNEXE**AUDITIONS DU 16 NOVEMBRE 2016**

Lors de sa réunion du 16 novembre 2016, votre commission a auditionné les personnes et les organisations suivantes:

- L'Orde van Vlaamse Balies (OVB);
- M. Jean-Luc Fagnart et Mme Isabelle Lutte, avocats;
- M. Herman Verbist, avocat;
- Assuralia;
- AVOCATS.be;
- Test-achats.

I. — EXPOSÉS INTRODUCTIFS**A. Exposé du représentant de l'Orde van Vlaamse Balies (OVB)**

M. Philippe Declercq, représentant de l'Orde van Vlaamse Balies (OVB), résume la note mise à la disposition des membres.

L'orateur indique que l'OVB est favorable à l'instauration d'une réglementation légale garantissant le libre choix d'un avocat chaque fois que les intérêts de l'assuré doivent être défendus. La proposition de loi à l'examen tend à cette fin, même si, selon l'OVB, il conviendrait de l'adapter à la jurisprudence de la Cour de justice de l'Union européenne en la matière.

Cette dernière a prononcé plusieurs arrêts à ce sujet. M. Declercq mentionne les arrêts suivants:

- l'arrêt Eschig du 10 septembre 2009 (affaire C-199/08), qui fait référence à de nombreux arrêts antérieurs;
- l'arrêt Stark du 26 mai 2011 (affaire C-293/10);
- l'arrêt Sneller du 7 novembre 2013 (affaire C-442/12);
- l'arrêt Büyüktipi du 7 avril 2016 (affaire C-5/15);

- het arrest-Massar van 7 april 2016 met nr. C-460/14.

Het uitgangspunt van deze rechtspraak is dat er niet enkel rekening moet gehouden worden met de bewoordingen van de richtlijn maar ook met de context en de doelstellingen die de regeling nastreeft. Het Hof heeft ook uitdrukkelijk overwogen dat uit een samenlezing van artikelen 4, 6 en 7 van de richtlijn 87/344/EEG (de richtlijn die de Belgische wetgever heeft omgezet naar nationaal recht bij de wet van 4 april 2014 betreffende de verzekeringen) blijkt dat de rechten opgenomen in die artikelen er toe strekken de belangen van de verzekerden ruim te beschermen, zonder dat zij zich beperken tot situaties waarin zich een belangenconflict voordoet. De spreker stipt aan dat het omwille van de duidelijkheid aangewezen is om artikel 156 van de wet van 4 april 2014 aan te passen aan de Europese rechtspraak en er ook uitdrukkelijk in te vermelden dat er ook een vrije keuze van advocaat is bij andere vormen van geschillenoplossing. Deze is niet beperkt tot bemiddeling of een andere buitengerechtelijke geïnstitutionaliseerde vorm van geschillenbeslechting.

B. Inleidende uiteenzetting door de heer Jean-Luc Fagnart en mevrouw Isabelle Lutte

De heer Jean-Luc Fagnart geeft aan dat de vrije keuze van de advocaat in een democratische maatschappij een fundamenteel principe is, want die keuze maakt deel uit van de rechten van verdediging.

De rechten van verdediging zijn meer bepaald verankerd bij artikel 6 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM). Zij gelden niet alleen tijdens de procesvoering, maar zodra er een geschil is en ongeacht de wijze van beslechting van dat geschil.

De eerbiediging van de rechten van verdediging is ontegenzeggelijk geboden in alle gerechtelijke en administratieve procedures.

Het Hof van Cassatie, dat in tuchtzaken aanvankelijk afkerig was van de toepassing van artikel 6 van het EVRM, heeft na twee afwijzingen door het Europees Hof voor de rechten van de Mens¹ sinds zijn arrest van 14 april 1983 toegegeven dat ook tuchtrechtelijke procedures met name dat artikel 6 van het EVRM in acht moeten nemen wanneer het geschil betrekking heeft op rechten en verplichtingen van civielrechtelijke aard, of op de gegrondheid van een beschuldiging².

¹ E.H.R.M., 23 juni 1981, *JT*, 1981, 622, nota P. Lambert; E.H.R.M., 10 februari 1983, *Albert & Le Compte*, serie A, nr. 58, 14-16.

² Cass. (volt. zitt.), 2 arr., 14 april 1983, *Pas.*, 1983, 866 en 902, en de conclusies van procureur-generaal Velu.

- l'arrêt Massar du 7 avril 2016 (affaire C-460/14).

Le point de départ de cette jurisprudence est qu'il ne faut pas uniquement tenir compte de la formulation de la directive, mais aussi du contexte et des objectifs poursuivis par la réglementation. La Cour a en outre explicitement considéré qu'il ressortissait d'une lecture combinée des articles 4, 6 et 7 de la directive 87/344/CEE (la directive que le législateur belge a transposée en droit national par la loi du 4 avril 2014 relative aux assurances) que les droits énoncés dans ces articles tendent à protéger amplement les intérêts de l'assuré, sans se limiter aux situations dans lesquelles se produit un conflit d'intérêt. L'orateur précise qu'à des fins de clarté, il s'indique d'adapter l'article 156 de la loi du 4 avril 2014 à la jurisprudence européenne et d'y mentionner expressément que le libre choix de l'avocat s'applique également à d'autres modes de règlement des conflits. Ce choix ne se limite pas à la médiation ou une autre forme institutionnalisée de règlement de conflits.

B. Exposé introductif de M. Jean-Luc Fagnart et Mme Isabelle Lutte

M. Jean-Luc Fagnart indique que le libre choix de l'avocat est un principe fondamental dans une société démocratique, car il relève du droit de la défense.

Le droit de la défense est consacré notamment par l'article 6 de la Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales. Il s'exerce non seulement dans la procédure de jugement, mais dès qu'il y a un litige et quels que soient les modes de règlement du litige.

Le respect des droits de la défense s'impose incontestablement dans toutes les procédures judiciaires et administratives.

Après avoir exprimé son hostilité à l'application de l'article 6 de la Convention européenne des droits de l'homme en matière disciplinaire, la Cour de cassation, après avoir été désavouée à deux reprises par la Cour européenne des droits de l'homme¹, admet, depuis son arrêt du 14 avril 1983, que les procédures disciplinaires doivent respecter notamment l'article 6 de la Convention européenne des droits de l'homme, lorsque le litige porte sur des droits et obligations à caractère civil, soit sur le bien-fondé d'une accusation².

¹ C.E.D.H., 23 juin 1981, *JT*, 1981, 622, note P. Lambert; C.E.D.H., 10 février 1983, *Albert & Le Compte*, série A, n° 58, 14-16.

² Cass. (aud.plén.), 2 arr., 14 avril 1983, *Pas.*, 1983, 866 et 902, et les concl. du Procureur général Velu.

In tuchtzaken bij het openbaar ambt oordeelt het Hof van Cassatie vermoedelijk dat artikel 6 van het EVRM niet van toepassing is, maar dat daarentegen de eerbiediging van de rechten van verdediging *een algemeen beginsel* is dat in elke procedure geldt, zonder dat het moet worden uitgedrukt³.

Buiten de tuchtzaken heeft de Raad van State de eerbiediging van de rechten van verdediging uitgebreid tot elke administratieve handeling. Al in 1953 besliste de Raad van State dat de administratieve overheid dan wel bevoegd is om het vliegbrevet van een piloot in te trekken, maar dat zij, conform een vaste administratieve praktijk, verplicht is de betrokkene te ontbieden om het over haar grieven jegens hem te hebben⁴. De Raad van State heeft zijn rechtspraak in andere arresten nader toegelicht door erop te wijzen dat de regel van behoorlijk bestuur en billijke rechtspleging in acht moet worden genomen, ook indien geen wettelijke bepaling dat uitdrukkelijk aan de administratieve overheid oplegt⁵.

De wetgever heeft die beginselen perfect begrepen. Sinds 2011 bepaalt de wet dat de verdachte, tijdens zijn verhoor door politieambtenaren, onder bepaalde voorwaarden recht heeft op bijstand van een advocaat⁶.

Dezelfde beginselen gelden in het privaatrecht. In de coöperatieve vennootschappen kunnen bijvoorbeeld de vennootschapsorganen krachtens de statuten discretionaire bevoegdheid hebben om een vennoot uit te sluiten, maar de uitsluiting is slechts regelmatig als de betrokkene wordt gehoord en als de rechten van verdediging worden geëerbiedigd⁷.

De eerbiediging van de rechten van verdediging houdt in dat de betrokkene het recht heeft om door een advocaat te worden bijgestaan. De Raad van State stelt formeel dat “in alle gevallen waarin de rechten van verdediging uitgeoefend kunnen worden, de partij die het recht heeft gehoord te worden, door een advocaat *van haar keuze* moet kunnen worden bijgestaan; (...) dit [is] een corollarium [...] dat onlosmakelijk verbonden is aan de uitoefening van het recht van verdediging, waaraan geen enkel reglement afbreuk kan doen”⁸.

³ Cass., 14 mei 1987, *JT*, 1988, 58, en de conclusies van procureur-generaal Velu.

⁴ RvS, 11 juni 1953, *Créteur*, nr. 2558.

⁵ RvS, 30 januari 1974, *Lobyn*, nr. 16217.

⁶ Wet van 13 augustus 2011 tot wijziging van het Wetboek van strafvordering en van de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis, om aan elkeen die wordt verhoord en aan elkeen wiens vrijheid wordt benomen rechten te verlenen, waaronder het recht om een advocaat te raadplegen en door hem te worden bijgestaan.

⁷ Cass., 9 juli 1900, *Rev. prat. soc.*, 1901, 127; Cass., 26 september 1963, *Pas.*, 1964, 92.

⁸ RvS, 17 februari 1988, *Leenders*, *JT*, 1988, 268.

Dans le contentieux disciplinaire de la fonction publique, la Cour de cassation estime sans doute que l'article 6 de la Convention européenne des droits de l'homme n'est pas applicable, mais que, en revanche, le respect des droits de la défense est *un principe général* qui gouverne toute procédure, sans qu'il doive être exprimé³.

En dehors du contentieux disciplinaire, le Conseil d'État a étendu le respect des droits de la défense à tout acte administratif. En 1953 déjà, le Conseil d'État décidait que, si l'autorité administrative avait le pouvoir de procéder au retrait d'une licence de pilote d'avion, “elle était tenue, conformément à une pratique administrative constante, de procéder à une audition de l'intéressé au sujet des griefs qu'elle formulait à son égard”⁴. Le Conseil d'État a précisé sa doctrine dans d'autres arrêts soulignant que “la règle de bonne administration et d'équitable procédure” doit être respectée, même “si aucune disposition législative” ne l'impose expressément à l'autorité administrative⁵.

Le législateur a parfaitement compris ces principes. Depuis 2011, la loi prévoit que l'inculpé, lors de son audition par des fonctionnaires de police, a droit, dans certaines circonstances, à l'assistance d'un avocat⁶.

Les mêmes principes s'appliquent en droit privé. Par exemple, dans les sociétés coopératives, les organes sociaux peuvent avoir, en vertu des statuts, le pouvoir discrétionnaire d'exclure un associé, mais l'exclusion n'est régulière que si l'intéressé est entendu et si les droits de la défense sont respectés⁷.

Le respect des droits de la défense implique que l'intéressé ait le droit d'être assisté d'un avocat. Le Conseil d'État est formel: “Partout où les droits de la défense trouvent à s'exercer, la partie qui a le droit d'être entendue, doit pouvoir être assistée de l'avocat *qu'elle a choisi*; (...) il s'agit d'un corollaire inséparable de l'exercice du droit de défense auquel aucun règlement ne peut porter atteinte”⁸.

³ Cass., 14 mai 1987, *JT*, 1988, 58, et les concl. du Procureur général Velu.

⁴ C.E., 11 juin 1953, *Créteur*, n° 2558.

⁵ C.E., 30 janvier 1974, *Lobijn*, n° 16217.

⁶ Loi du 13 août 2011 modifiant le Code d'instruction criminelle et la loi du 20 juillet 1990 relative à la détention préventive afin de conférer des droits, dont celui de consulter un avocat et d'être assistée par lui, à toute personne auditionnée et à toute personne privée de liberté.

⁷ Cass., 9 juillet 1900, *Rev. prat. soc.*, 1901, 127; - Cass., 26 septembre 1963, *Pas.*, 1964, 92.

⁸ C.E., 17 février 1988, *Leenders*, *JT*, 1988, 268.

De rechtsbijstandsverzekering

De Europese wetgever geeft blijk van scherpzinnigheid.

Richtlijn 87/344/EG van de Raad van 22 juni 1987 tot coördinatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen betreffende de rechtsbijstandsverzekering, stelt in artikel 4, lid 1: "In elke overeenkomst inzake rechtsbijstandsverzekering moet uitdrukkelijk worden bepaald dat: a) indien een advocaat of andere persoon die volgens het nationaal recht gekwalificeerd is, wordt gevraagd de belangen van de verzekerde in een gerechtelijke of administratieve procedure te verdedigen, te vertegenwoordigen of te behartigen, de verzekerde vrij is om deze advocaat of andere persoon te kiezen"⁹.

Bij zijn arrest van 7 november 2013 heeft het Hof van Justitie van de Europese Unie verduidelijkt dat het principe in artikel 4 van de Richtlijn tot doel heeft "de belangen van de verzekerden ruim te beschermen", zodat "een restrictieve uitlegging" niet mogelijk is. De vrije keuze van een advocaat is een beginsel dat "een algemene strekking en een bindend karakter" heeft¹⁰. In hetzelfde arrest wordt benadrukt dat het voor de vrije keuze van een advocaat "geen verschil maakt of rechtsbijstand voor de desbetreffende gerechtelijke of administratieve procedure naar nationaal recht verplicht is".

Gelet op de algemene strekking van het beginsel geeft het Hof van Justitie een ruime uitlegging aan het begrip "administratieve procedure". Die uitdrukking omvat met name de procedure "die ertoe leidt dat een bestuursorgaan de werkgever vergunning verleent, de voor rechtsbijstand verzekerde werknemer te ontslaan"¹¹, alsmede "de fase van bezwaar bij een bestuursorgaan waarin dat orgaan een voor beroep in rechte vatbaar besluit geeft"¹².

Het wetsvoorstel

Wetsvoorstel DOC 54 0192/001 strookt zonder meer met die hele tendens ter bescherming van de eerbiediging van de rechten van verdediging.

Het maakt een einde aan de discriminatie die bestaat tussen de gerechtelijke of administratieve procedures en de andere vormen van geschillenbeslechting.

⁹ Deze tekst is nu opgenomen in artikel 201 van Richtlijn 2009/138/EG van 25 november 2009 (Solvabiliteit II).

¹⁰ HvJ, 7 november 2013, zaak C-442/12, Sneller v/DAS, punten 24 en 25.

¹¹ HvJ, 7 april 2016, zaak C-460/14, Massar v/ DAS, punt 28.

¹² HvJ, 7 april 2016, zaak C-5/15, Gokhan Buyuktibi v/Achmea, punt 26.

L'assurance Protection juridique

Le législateur européen est clairvoyant.

La directive 87/344/CE du 22 juin 1987 concernant l'assurance 'protection juridique', énonce, en son article 4, § 1: "Tout contrat de protection juridique reconnaît explicitement que: a) lorsqu'il est fait appel à un avocat ou à toute autre personne ayant les qualifications admises par la loi nationale, pour défendre, représenter ou servir les intérêts de l'assuré, dans toute procédure judiciaire ou administrative, l'assuré a la liberté de le choisir"⁹.

Par son arrêt du 7 novembre 2013, la Cour de Justice de l'Union européenne a précisé que le principe énoncé à l'article 4 de la directive a pour but "de protéger de manière large les intérêts des assurés", de sorte que l'on ne peut admettre "une interprétation restrictive". Le libre choix de l'avocat est un principe qui a "une portée générale et une valeur obligatoire"¹⁰. Le même arrêt souligne que le caractère obligatoire ou non de l'assistance juridique en vertu du droit national dans la procédure judiciaire ou administrative en cause, n'a pas d'incidence sur le libre choix de l'avocat.

Compte tenu de la portée générale du principe, la Cour de Justice donne une interprétation large à la notion de "procédure administrative". Cette expression comprend notamment la procédure "au terme de laquelle un organisme public autorise l'employeur à procéder au licenciement du salarié, assuré en protection juridique"¹¹, ainsi que "la phase de réclamation devant un organisme public au cours de laquelle cet organisme émet une décision susceptible de recours juridictionnels"¹².

La proposition de loi

La proposition de loi 0192/001 s'inscrit harmonieusement dans tout ce courant protégeant le respect des droits de la défense.

Elle abolit les discriminations entre les procédures judiciaires ou administratives, et les autres modes de règlement des litiges.

⁹ Ce texte est actuellement repris par l'article 201 de la directive 2009/138/CE du 25 novembre 2009 (Solvabilité II).

¹⁰ C.J.C.E., 7 novembre 2013, aff. C-442/12, Sneeler c/DAS, pt 24 et 25.

¹¹ C.J.U.E., n° C-460/14, 7 avril 2016, Massar c/ DAS.

¹² C.J.U.E., n° C-5/15, 7 avril 2016, Gokhan Buyuktibi c/Achmea.

Het moedigt de verzekerde aan een vorm van alternatieve geschillenbeslechting te aanvaarden die hij zou kunnen weigeren mocht hij niet over de vrije keuze van advocaat of van een andere vertrouwenspersoon beschikken. Die weigering zou een verschil van mening doen ontstaan tussen de verzekeraar en de verzekerde, die dan krachtens artikel 157 van de wet van 4 april 2014 betreffende de verzekeringen de vrijheid zou hebben om voor de verdediging van zijn belangen een advocaat te kiezen, of indien hij dat liever heeft, een andere vertrouwenspersoon.

C. Uiteenzetting van de heer Herman Verbist

*De heer Herman Verbist, advocaat, onderschrijft de bedoeling van de indiener van het wetsvoorstel. Hij waarschuwt evenwel dat de bewoordingen van de voorgestelde wijziging niet alle vormen van alternatieve geschillenbeslechting omvatten. Indien de tekst ongewijzigd of zonder precisering in het verslag wordt aangenomen, dreigen er nieuwe vormen van geschillenbeslechting waarvoor nog geen wettelijke regeling bestaat of algemener, nog niet "geinstitutionaliseerd" zijn, uit de boot te vallen. Het valt evenwel te verwachten dat een aantal van die nieuwe methodes in de toekomst ook in België zullen worden toegepast. De heer Verbist geeft het voorbeeld van de bindende derdenbeslissingen (*adjudication* in het Verenigd Koninkrijk) en dat van de *collaborative law* waarbij advocaten betrokken worden.*

Ten slotte benadrukt de spreker het belang van de vrije keuze van advocaat. Die keuze mag trouwens niet worden beperkt tot een lijst van advocaten waaruit de verzekerde er één mag aanwijzen. In het geval van een vaste lijst kunnen er twijfels rijzen omtrent de eventuele vooringenomenheid van de advocaat (die immers door de verzekeraar op de lijst werd geplaatst).

D. Inleidende uiteenzetting van de vertegenwoordigers van Assuralia

Mevrouw Stéphanie Van Caeneghem, vertegenwoordigster van Assuralia, geeft aan dat Assuralia het grootste voorbehoud heeft bij dit wetsvoorstel. De rechtsbijstandsverzekeraars kunnen niet akkoord gaan met een verhoging van het aantal interventies van een advocaat tijdens de hun voorbehouden minnelijke fase.

Rol van de rechtsbijstandsverzekeraar

Het hoeft geen betoog dat de verzekeraars in het algemeen een sociale en maatschappelijke rol spelen.

Meer in het bijzonder zien zij die rol nog versterkt door de aard van de door hen geboden dekkingen, die

Elle incite l'assuré à accepter un mode alternatif de règlement du litige qu'il pourrait refuser s'il n'avait pas le libre choix de l'avocat ou d'une autre personne de confiance. Ce refus ferait naître une divergence d'opinions entre l'assureur et l'assuré qui aurait alors, en vertu de l'article 157 de la loi du 4 avril 2014 relative aux assurances, la liberté de choisir, pour la défense de ses intérêts, un avocat ou, s'il le préfère, une autre personne de confiance.

C. Exposé de M. Herman Verbist

*M. Herman Verbist, avocat, souscrit à l'objectif de l'auteur de la proposition de loi. Il avertit cependant que la formulation de la modification proposée n'englobe pas toutes les formes alternatives de règlement des conflits. Si le texte est adopté sans modification ou sans précision dans le rapport, de nouvelles formes de règlement des conflits qui ne font pas encore l'objet d'une réglementation légale ou qui, d'une manière plus générale, ne sont pas encore "institutionnalisées", risquent d'être exclues de la disposition. L'on peut pourtant s'attendre à ce que certaines de ces nouvelles méthodes soient, à l'avenir, également appliquées en Belgique. M. Verbist cite l'exemple des tierces décisions obligatoires (*adjudication* au Royaume-Uni) et du droit collaboratif (*collaborative law*) auxquels des avocats sont associés.*

L'orateur insiste enfin sur l'importance du libre choix de l'avocat. Ce choix ne peut d'ailleurs pas se limiter à une liste d'avocats parmi lesquels l'assuré peut en désigner un. Dans le cas d'une liste fixe, des doutes peuvent surgir quant à l'éventuel parti pris de l'avocat (qui a en effet été inscrit sur cette liste par l'assureur).

D. Exposé introductif des représentants d'Assuralia

Mme Stéphanie Van Caeneghem, représentante d'Assuralia, précise qu'Assuralia émet les plus grandes réserves concernant cette proposition de loi. Les assureurs protection juridique ne peuvent accepter d'augmenter les cas d'interventions d'un avocat dans le cadre de la phase amiable qui leur est réservée.

Rôle de l'assureur protection juridique

Les assureurs, d'une manière générale, ont un rôle social et sociétal évident.

Les assureurs protection juridique, plus particulièrement, voient ce rôle encore renforcé par la nature

rechtstreeks verband houden met het fundamenteel recht van de burger om in rechte te kunnen optreden. Het is precies het metier van de rechtsbijstandsverzekeraar om die rechtsbedeling mogelijk te maken en een minnelijke afwikkeling van geschillen te bevorderen.

De rechtsbijstandsverzekeraar verbindt zich ertoe dat elke burger kennis kan nemen van zijn rechten en die ook kan doen gelden zonder te worden belemmerd door logge demarches of dure procedures; dat alles tegen een relatief laag jaarpremie.

Financiële inzet

De situatie van de rechtsbijstandsverzekeraar wordt pas echt duidelijk wanneer men de reële financiële uitdagingen bekijkt waarmee de rechtsbijstandsverzekeraar wordt geconfronteerd.

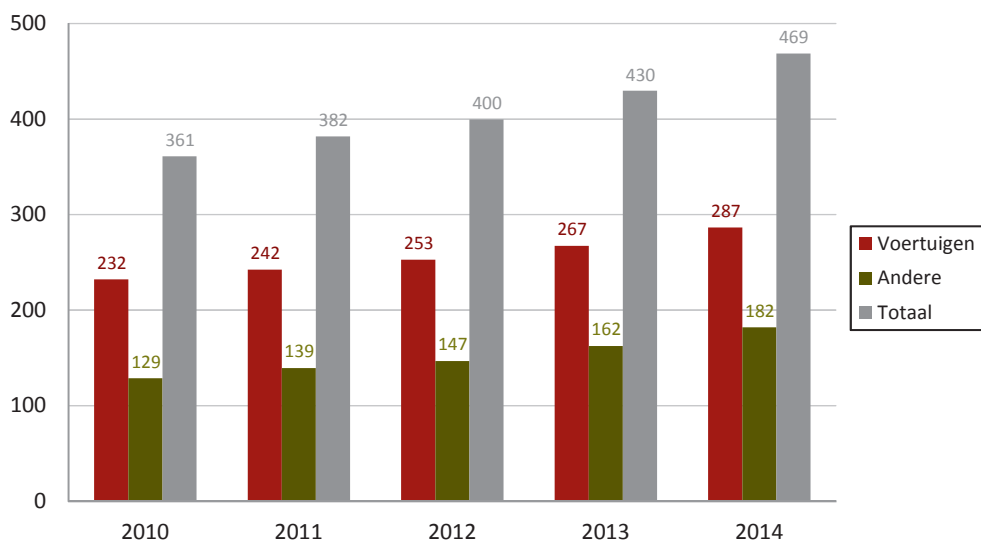
des garanties qu'ils offrent, directement liées au droit fondamental du citoyen d'avoir accès au droit. Permettre l'accès au droit et promouvoir le règlement amiable des litiges, c'est le métier de l'assureur protection juridique.

Permettre à chaque citoyen de connaître ses droits, faire valoir ses droits sans être entravé par la lourdeur des démarches ou le coût des procédures, c'est l'engagement de l'assureur protection juridique, et le tout, moyennant une prime annuelle relativement faible.

Enjeux financiers

Pour comprendre la situation de l'assureur protection juridique, il faut comprendre les enjeux financiers réels auxquels il est confronté.

Premies
in miljoen euro

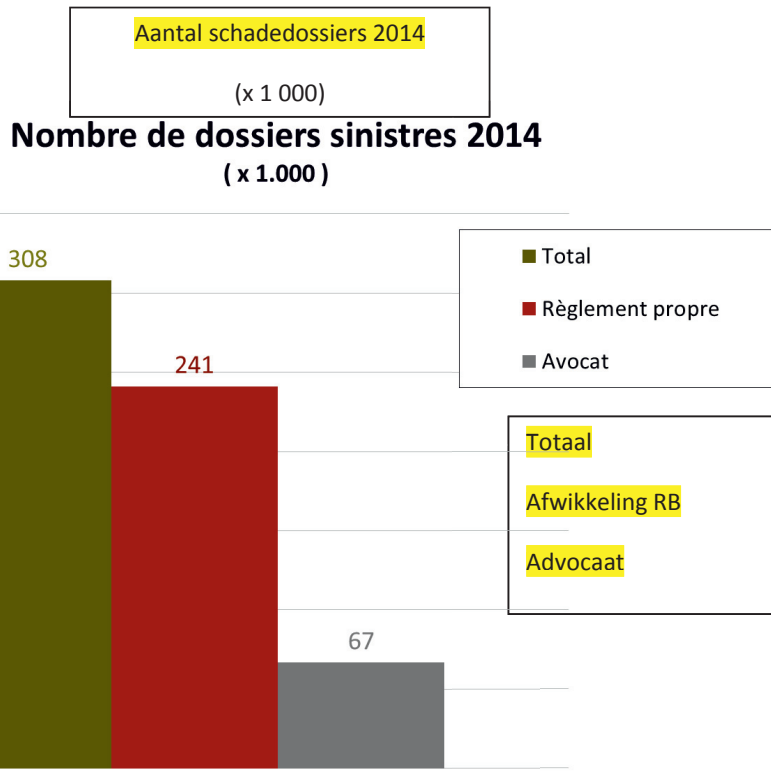

In 2014 bedraagt het totale bedrag aan rechtsbijstandspremies 469 miljoen euro, waarvan 61 % betrekking heeft op de rechtsbijstandsdekking in de motorrijtuigverzekering en 39 % op de rechtsbijstandsdekking Privéleven + Ondernemingen.

469 miljoen euro aan premies levert 64,9 miljoen euro aan belastingen op.

En 2014, le montant total des primes protection juridique est de 469 millions d'euros, dont 61 % concerne la protection juridique Véhicules et 39 % la protection juridique Vie privée + Entreprises.

469 millions d'euros de primes représente 64,9 millions d'euros de taxes.

In 2014 werden 308 000 dossiers afgewikkeld via de rechtsbijstandsverzekering. In 241 000 gevallen gebeurde dat door de rechtsbijstandsverzekeraar zelf, terwijl er in 67 000 dossiers een advocaat aan te pas kwam. Van de minnelijk geregelde dossiers gebeurde dat in 77 % van de gevallen door de rechtsbijstandsverzekeraar zelf.

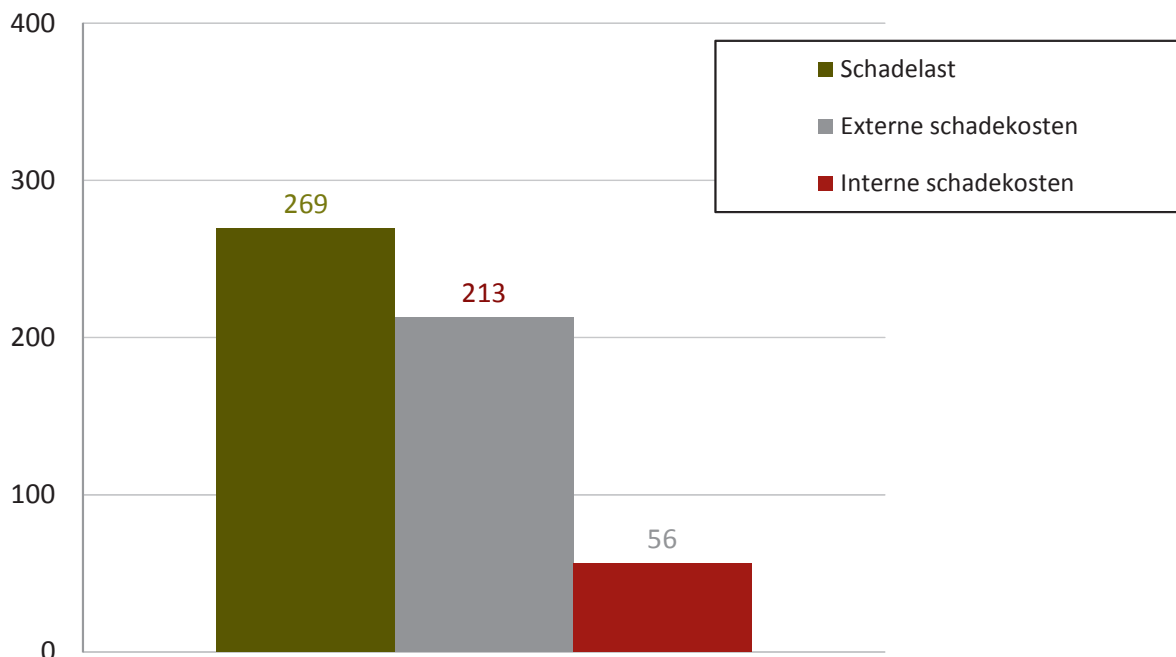
In 23 % van de dossiers is er een advocaat tussenbeide gekomen, doorgaans in het raam van een gerechtelijke of administratieve procedure.

En 2014, 308 000 dossiers ont été traités via l'assurance protection juridique. 241 000 dossiers ont été traités par l'assureur protection juridique lui-même, et 67 000 dossiers avec l'intervention d'un avocat. 77 % des dossiers réglés à l'amiable l'ont été par l'assureur protection juridique lui-même.

Un avocat est intervenu dans 23 % des dossiers, généralement dans le cadre de procédures judiciaires ou administratives.

Schadelast 2014

In miljoen euro

Het schadebeheer zadelt de rechtsbijstandsverzekeraar op met kosten ten bedrage van 269 miljoen euro:

– 56 miljoen euro aan interne beheerskosten; dat is wat de verzekeraar zelf inlegt om het schadegeval af te wikkelen: beheerders, demarches enzovoort.

– 213 miljoen euro aan externe beheerskosten; dat zijn kosten van advocaten en van deskundigen, alsook gerechtskosten.

Samen is dat 21 % aan interne kosten en 79 % aan externe kosten.

Het bedrag aan erelonen die uitsluitend naar advocaten gaan, wordt geraamd op 170 miljoen euro, wat meer is dan 60 % van de totale kostprijs van de schadegevallen. Dat is een bijzonder groot deel van de kasuitstroom van de rechtsbijstandsverzekeraar, en dubbel zoveel als wat de Staat uittrekt voor rechtsbijstand.

Les frais supportés par l'assureur protection juridique, pour la gestion des sinistres, sont de 269 millions d'euros:

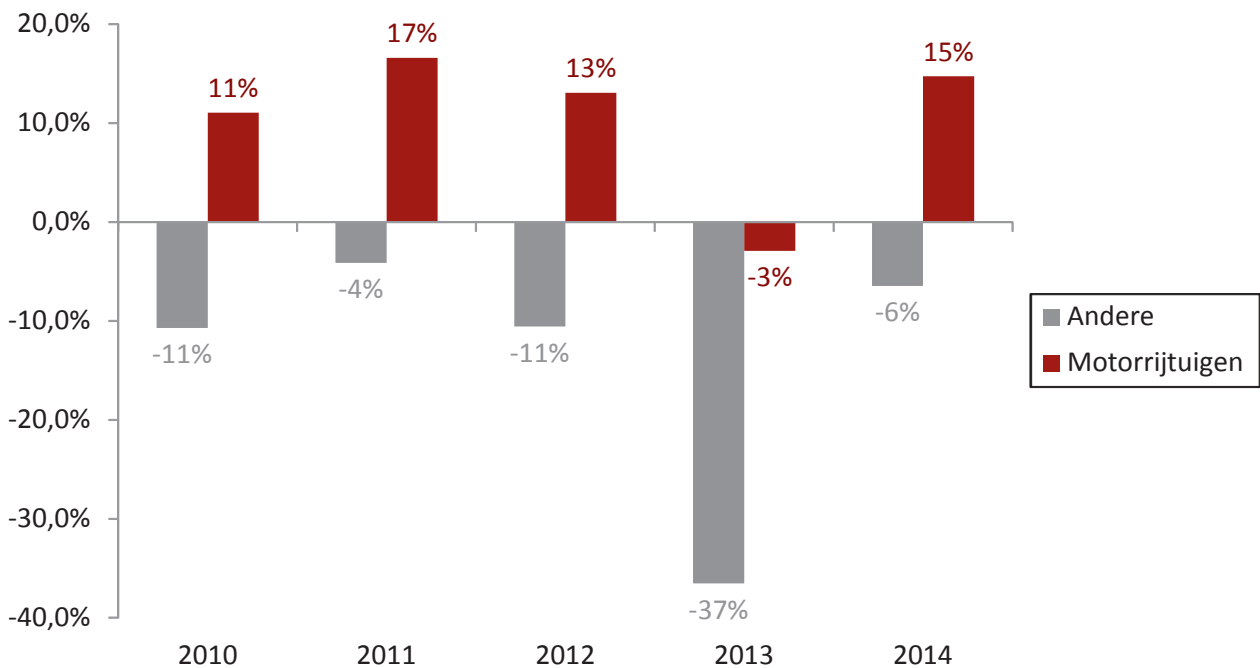
– 56 millions pour les frais de gestion internes = ce qui est mis en œuvre par l'assureur lui-même pour régler le sinistre: gestionnaires, démarches, etc.

– 213 millions pour les frais de gestion externes = coûts d'avocats, coûts d'experts et frais de justice

Cela représente 21 % de frais internes et 79 % de frais externes.

Le montant des honoraires payés exclusivement aux avocats est estimé à 170 millions d'euros, soit plus de 60 % de la charge totale de sinistres. C'est une part extrêmement importante des décaissements de l'assureur protection juridique, et c'est deux fois plus que le budget de l'État consacré à l'aide juridique.

Premies - schadelast - andere kosten t.o.v. premies

De rechtsbijstandsverzekering kampt met een grote schadelast. Evenals de jaren daarvoor kampt de rechtsbijstand Privéleven en Ondernemingen in 2014 met een tekort van 6 % (de schadelast en de andere kosten – zoals commissielonen, andere acquisitiekosten en administratiekosten – zijn hoger dan de premieontvangsten). Dat het rendement in 2013 sterk deficitair was, heeft te maken met de invoering van de btw op de erelonen voor advocaten.

Deze cijfers geven een beeld van de economische werkelijkheid waarmee de rechtsbijstandsverzekeraars worden geconfronteerd. Het is belangrijk rekening te houden met die financiële inzet, die vaak wordt genegeerd door de criticasters van de rechtsbijstandsverzekering: zij vinden dat de rechtsbijstandsverzekeraar alles maar moet dekken, tegen welke kostprijs ook en op het gevaar af het voortbestaan van de rechtsbijstandactiviteit zelf in gevaar te brengen.

Oplossing waarbij eenieder zijn rechten kan doen gelden en toegang tot de rechter heeft

De rechtsbijstandsverzekering heeft immers de volgende hoofdkenmerken:

- zij is betaalbaar.

Dankzij onderlinge risicoverdeling en een efficiënte organisatie van de verzekeraar kan professionele

La charge de sinistres est importante en protection juridique. En 2014, comme les années précédentes: l'activité d'assurance protection Vie privée et Entreprises est déficitaire (la charge de sinistres et les autres frais (commissions, autres frais d'acquisition et frais administratifs) sont supérieurs aux primes perçues) de 6 %. Le rendement très déficitaire en 2013 s'explique par l'incidence de l'introduction de la TVA sur les honoraires d'avocats.

Ces chiffres donnent une idée de la réalité économique à laquelle sont confrontés les assureurs protection juridique. Il est important d'avoir ces enjeux financiers à l'esprit car ils sont souvent perdus de vue par les détracteurs de l'assurance protection juridique qui veulent tout lui faire prendre en charge à n'importe quel prix et au risque de mettre en péril l'activité d'assurance protection juridique elle-même.

La solution pour garantir l'accès au droit et à la justice pour tous

L'assurance protection juridique présente en effet les principales caractéristiques suivantes:

- elle est abordable

La mutualisation des risques et l'organisation efficace de l'assureur permettent de garantir une assistance

juridische bijstand worden gewaarborgd, tegen betaling van een redelijke premie:

- tussen 20 en 40 euro voor rechtsbijstand als aanvulling op de verzekering burgerlijke aansprakelijkheid privéleven,
- tussen 55 en 85 euro voor rechtsbijstand als aanvulling op de autoverzekering,
- tussen 150 en 300 euro voor autonome rechtsbijstand, afhankelijk van de gekozen waarborgen;

- ze is afgestemd op de behoeften van iedere burger

De rechtsbijstandsverzekering kan de verzekerde dekken in zowat alle rechtsdomeinen.

Ze houdt rekening met de bekommelingen van de burger en past zich aan diens behoeften aan, naargelang van zijn specifieke situatie.

- ze stimuleert de minnelijke schikking van geschillen

De minnelijke schikking is de essentie zelve van het verzekeringscontract rechtsbijstand. In het kader van een rechtsbijstandsverzekering is het de taak van de verzekeraar de minnelijke fase van het geschil te beheren.

In tegenstelling tot een hardnekkig volksgeloof:

- is de tenlasteneming van de advocatenkosten niet de eerste rol van de rechtsbijstandsverzekeraar;
- heeft de verzekerde niet het recht een advocaat in de arm te nemen om zijn belangen te behartigen, zodra hij zijn rechtsbijstandsverzekering kan aanspreken.

Dit is het basisprincipe van de rechtsbijstandsverzekering dat vervat is in de vigerende wet, welke zelf in de omzetting van de Europese richtlijn voorziet.

Gelet op de bedragen van de betaalde premies (tussen 20 en 300 euro) en het bedrag van het ereloon van de advocaat, is het meteen duidelijk dat zulks niet mogelijk is. Hoe kan immers worden ingebeeld dat tegen betaling van een dergelijk bescheiden bedrag, men te allen tijde een beroep kan doen op een advocaat, wiens uurtarief doorgaans het bedrag van de jaarlijkse premie overschrijdt?

Het is een basisprincipe van de rechtsbijstandsverzekering. De consument die ervoor kiest in te tekenen op een rechtsbijstandsverzekering, aanvaardt dat de verzekeraar een minnelijke oplossing tracht te vinden voor zijn geschil.

juridique professionnelle moyennant le paiement d'une prime raisonnable:

- entre 20 et 40 euros pour une protection juridique en complément de l'assurance responsabilité civile vie privée
- entre 55 et 85 euros pour une protection juridique en complément de l'assurance auto
- entre 150 et 300 euros pour une protection juridique autonome, en fonction des garanties choisies

- elle répond aux besoins de chaque citoyen

L'assurance protection juridique peut couvrir l'assuré dans pratiquement tous les domaines du droit.

Elle suit les préoccupations du citoyen et s'adapte à ses besoins, en fonction de sa situation particulière.

- elle favorise le règlement amiable des litiges

Le règlement amiable est l'essence même du contrat d'assurance protection juridique. Dans le cadre d'une assurance protection juridique, c'est à l'assureur que revient de gérer la phase amiable du litige

Contrairement à une croyance populaire tenace:

- le rôle premier de l'assureur protection juridique n'est pas de prendre en charge les frais d'avocat
- l'assuré n'a pas le droit de confier la défense de ses intérêts à un avocat dès qu'il peut faire appel à son assurance protection juridique

C'est le principe de base de l'assurance protection juridique repris dans la loi actuelle et transposant elle-même la directive européenne.

Quand on voit le montant des primes payées (entre 20 et 300 euros) et le montant des honoraires d'avocat, on se rend tout de suite compte que ce n'est pas possible. Comment en effet imaginer qu'en payant un somme aussi modique, on puisse avoir accès à tout moment à l'avocat dont le coût de la prestation horaire dépasse la plupart du temps le montant de la prime annuelle?

C'est un principe de base de l'assurance protection juridique. Le consommateur qui choisit de souscrire une assurance protection juridique accepte de laisser l'assureur tenter de trouver une solution amiable à son litige.

Zo wordt bijna 80 % van de geschillen die aan de rechtsbijstandsverzekeraars worden voorgelegd, beslecht zonder dat een beroep moet worden gedaan op de hoven en rechtbanken, wat doorgaans aansluit bij de wens van de verzekerde die zijn geschil doeltreffend, snel en goedkoop geregeld wil zien.

Uiteraard betekent dit niet dat de rechtsbijstandsverzekeraar de advocatenkosten nooit dekt (jaarlijks wordt 170 miljoen euro gestort aan advocaten), maar dit gebeurt alleen in welbepaalde omstandigheden:

- hetzij soms vanaf de minnelijke fase, als hij vindt dat de specifieke aspecten van het geschil dit vereisen,

- hetzij in de bij de wet bepaalde gevallen waarbij de verzekerde vrij een advocaat kan kiezen, namelijk:

- o wanneer een gerechtelijke of administratieve procedure moet worden ingesteld,

- o wanneer sprake is van een belangenconflict met zijn rechtsbijstandsverzekeraar,

- o wanneer hij het standpunt van de verzekerde niet deelt omtrent de aangewezen houding om het schadegeval op te lossen.

Voorbeeld: wanneer hij het niet eens met de minnelijke schikking die hem door de verzekeraar wordt voorgesteld. In dit geval wordt de verzekerde door de wet beschermd. De wet staat hem toe een advocaat naar keuze te raadplegen om een advies in te winnen over het standpunt van de verzekeraar of over de vraag of het al dan niet opportuun is een rechtszaak aan te spannen. Deze raadpleging wordt geheel of gedeeltelijk ten laste genomen door de rechtsbijstandsverzekeraar (naargelang de advocaat de verzekerde gelijk of ongelijk geeft).

Het betreft hier een effectieve controle van de verzekeraar door de advocaat:

- de verzekeraar zal niet alleen betalen voor de controle van zijn werk,

- indien een zaak wordt aangespannen – tegen zijn advies in maar op gunstig advies van de advocaat – zal hij bovendien alle kosten en erelonen ten laste nemen, ongeacht of de uitkomst voor de verzekerde gunstig is of niet.

Als de advocaat zich uiteindelijk vergist heeft en de slaagkansen van de verzekerde heeft overschat, zal de rechtsbijstandsverzekeraar de gevolgen daarvan op zich nemen.

Près de 80 % des litiges soumis aux assureurs protection juridique sont de la sorte réglés sans recours aux cours et tribunaux, ce qui correspond la plupart du temps au souhait de l'assuré qui souhaite régler son litige de manière efficace, rapide et peu coûteuse.

Ça ne veut évidemment pas dire que l'assureur protection juridique ne prend jamais en charge les frais d'avocats (170 millions d'euros versés annuellement aux avocats), mais il les prend dans certaines circonstances uniquement:

- soit parfois dès la phase amiable quand il estime que les spécificités du litige le requièrent

- soit dans les cas prévus par la loi où l'assuré a le libre choix de l'avocat, c'est-à-dire

- o lorsqu'il faut recourir à une procédure judiciaire ou administrative

- o quand que surgit un conflit d'intérêts avec son assureur protection juridique

- o lorsqu'il ne partage pas le point de vue de l'assuré quant à l'attitude à adopter pour régler le sinistre

Exemple: lorsqu'il ne veut pas accepter le règlement amiable qui lui est proposé par l'assureur. Dans ce cas, la loi protège l'assuré. Elle lui permet de consulter un avocat de son choix pour obtenir un avis sur la position de l'assureur, sur l'opportunité ou non de porter l'affaire en justice. Et cette consultation est prise en charge, en tout ou partie, par l'assureur protection juridique (selon que l'avocat donne ou non raison à l'assuré).

Il s'agit là d'un véritable contrôle de l'assureur par l'avocat:

- non seulement, l'assureur va payer pour le contrôle de son travail

- et si la procédure est engagée – contre son avis mais avec un avis favorable de l'avocat, il prendra en charge tous les frais et honoraires ... que l'issue soit favorable à l'assuré ou pas.

Si, au final, l'avocat s'est trompé et a surestimé les chances de succès de l'assuré, c'est l'assureur protection juridique qui en supportera les conséquences.

In België bestaat een evenwichtig systeem dat strookt met de Europese richtlijn: de minnelijke fase is thans in handen van de rechtsbijstandsverzekeraar, de advocaat is met de geschillenfase belast en er is een controle – door de advocaat – met betrekking tot de overgang tussen die fasen. Dat is beslist niet overal het geval, met name daar waar het gerechtelijk stelsel anders is georganiseerd.

In Nederland, waar de markt van de juridische diensten heel liberaal werkt, is de toegang tot de rechtszaal niet exclusief voorbehouden aan de advocaten. De rechtsbijstandsverzekeraars kunnen het quasi volledige gamma aan juridische diensten verlenen, inclusief de vertegenwoordiging van de verzekerden voor de hoven en rechtbanken.

In Canada is het verboden om zich door een advocaat te laten vertegenwoordigen in zaken die minder dan 15 000 Canadese dollar (10 000 euro) betreffen; dat verbod werd ingesteld om de rechtsbedeling betaalbaar te houden, en om te voorkomen dat conflicten op de spits worden gedreven. Voorts moet in dat land voor bepaalde materies op de eerste zitting bemiddeling worden toegepast.

In België wordt gewerkt met een evenwichtige oplossing: de verzekeraar treedt op in de precontentieuze fase, de advocaat in de contentieuze fase. De verzekeraars willen die regeling handhaven, in beide richtingen.

Iedereen heeft er baat bij:

- de consument:
 - die kan zijn rechten doen gelden, en er is toegang tot de rechter
 - de regeling is voor hem financieel haalbaar
- de advocaten:
 - mogelijke insolventie van de verzekerde klant wordt beperkt, of verdwijnt zelfs volledig
 - de rechtsbijstandsverzekeraars betalen vandaag jaarlijks 170 miljoen euro aan honoraria
- de Staat:
 - inning van heffingen op de verzekeringspremies
 - inning van btw op de honoraria die de rechtsbijstandsverzekeraar aan de advocaten betaalt

Le fait qu'actuellement, la phase amiable appartienne à l'assureur protection juridique, que la phase contentieuse appartienne à l'avocat et le fait qu'il existe un contrôle – de l'avocat – relatif au passage entre ces phases instaure un système équilibré en Belgique, conforme à la directive européenne. C'est loin d'être le cas partout, notamment là où le système judiciaire est organisé de manière différente.

Au Pays-Bas, où le marché des services juridiques est très libéral, il n'y a pas de monopole des avocats pour l'accès au prétoire. Les assureurs protection juridique peuvent quasiment fournir toute la gamme des services juridiques, y compris la représentation des assurés devant les cours et tribunaux.

Au Canada, pour maintenir la justice à un coût abordable et pour éviter que les conflits ne s'enveniment, il y a une interdiction d'être représenté par un avocat pour les affaires en dessous de 15 000 \$CA (10 000€). En outre, une médiation est obligatoire lors de la 1ère audience pour certaines matières.

En Belgique, la solution est équilibrée (phase précontentieuse à l'assureur et phase contentieuse à l'avocat) et les assureurs souhaitent la préserver (dans un sens comme dans l'autre).

Et tout le monde y gagne:

- le consommateur:
 - accès au droit et à la justice
 - pour un coût abordable
- les avocats:
 - cela réduit voire supprime le risque d'insolvabilité des clients assurés
 - les assureurs protection juridique versent actuellement 170 millions d'euros d'honoraires annuels
- l'État:
 - perception des taxes sur les primes d'assurances
 - perception de la TVA sur les honoraires versés par l'assureur protection juridique aux avocats

– er is zekerheid dat elkeen zijn rechten kan doen gelden, en er is toegang tot de rechter

Wat zou de impact zijn van een wetsvoorstel dat de rol van de rechtsbijstandsverzekeraar in de minnelijke fase inperkt?

Meerdere parlementsleden stelden zich terecht vragen over de gevolgen van de voorgestelde wijziging voor de rechtsbijstandsverzekeringspremies. In tegenstelling tot wat wordt aangegeven in het verslag van de commissie voor de Justitie (DOC 54 192/002), zullen er wel degelijk onvermijdelijke en belangrijke economische gevolgen zijn.

Mocht de verzekerde op kosten van de rechtsbijstandsverzekeraar systematisch een beroep mogen doen op een advocaat wanneer die verzekeraar een vorm van alternatieve geschillenbeslechting voorstelt, zou dat leiden tot:

- een hogere beheerskost van de schadegevallen,
- een bijkomende last voor de verzekeraars,
- een onvermijdelijke stijging van de premies (rentabiliteit en solvabiliteit),
- minder personen die een rechtsbijstandsverzekering sluiten (vandaag slechts 10 % van de gezinnen),
- een negatieve impact om rechten doen gelden, en een moeilijker toegang tot de rechter,
- hetgeen de activiteit zelf in het gedrang zou kunnen brengen.

Hoe kunnen het optreden van een advocaat bij bemiddeling en minnelijke (niet-gerechtelijke) regeling van geschillen, alsook de desbetreffende kosten, worden gerechtvaardigd wetende dat de verzekeraar 80 % van de geschillen in der minne regelt, voor een jaarpremie van 20 à 300 euro?

De sector van de rechtsbijstandsverzekering en alle mensen die in de sector werken, hopen dat de Belgische wetgever het huidige evenwicht zal behouden:

- omdat de vigerende wetgeving een evenwichtige oplossing biedt;
- omdat die al voorziet in doeltreffende regels inzake controle en bescherming van de verzekerde, met name via de advocaat;

– l'accès au droit et à la justice est garanti

Quel serait l'impact d'une proposition de loi restreignant le rôle de l'assureur protection juridique dans la phase amiable?

Alors que plusieurs parlementaires s'interrogeaient logiquement sur les conséquences de la modification proposée sur les primes d'assurances de protection juridique, et contrairement à ce qui est indiqué dans le rapport de la commission de la Justice (DOC 54 192/002), il y aura bien des répercussions économiques inévitables et importantes.

Le fait de permettre à l'assuré de recourir systématiquement à un avocat aux frais de l'assureur protection juridique lorsque celui-ci propose de recourir à un mode alternatif de règlement des litiges entraînerait:

- une augmentation de coût de gestion des sinistres
- une charge supplémentaire pour les assureurs
- une augmentation inévitable des primes (rentabilité et de solvabilité)
- une diminution de la souscription de l'assurance protection juridique (seulement 10 % des ménages actuellement)
- un impact négatif sur l'accès au droit et à la justice
- qui pourrait mettre en péril l'activité elle-même

Comment justifier l'intervention et les frais d'un avocat en cas de médiation et de règlement amiable (non judiciaire) de litiges quand on sait que l'assureur règle 80 % des litiges à l'amiable pour une prime annuelle variant entre 20 et 300 euros?

Le secteur de l'assurance protection juridique, et toutes les personnes qu'il emploie, espère que le législateur belge maintiendra l'équilibre actuel:

- car la législation actuelle offre une solution équilibrée
- car elle prévoit déjà des mécanismes efficaces de contrôle et de protection de l'assuré, notamment par l'avocat

– omdat de rechtsbijstandsverzekeraars de geschillen vandaag in der minne regelen, tot tevredenheid van hun verzekerden;

– omdat er geen enkel bewijs is dat het optreden van een advocaat in deze fase sneller, doeltreffender en vooral goedkoper zou zijn.

E. Inleidende uiteenzetting van de heer Michel Ghislain, vertegenwoordiger van AVOCATS.be

De heer Michel Ghislain, vertegenwoordiger van AVOCATS.be, stipt aan dat AVOCATS.be het wetsvoorstel om meerdere redenen steunt. Het speelt in op een verwachting, en het feit dat de rechtzoekende actiever kan deelnemen aan de oplossing van zijn geschil, is een pluspunt. Zulks vergemakkelijkt de aanvaarding van de oplossing.

Voorts verlicht alternatieve geschillenbeslechting de werklust van de rechtbanken. AVOCATS.be past dergelijke procedures toe. Er worden opleidingen voor bemiddelaars georganiseerd, en er bestaat een praktijkschool voor bemiddeling.

De spreker sluit zich aan bij de juridische argumenten van de OVB.

Het in artikel 1728 van het Gerechtelijk Wetboek verankerde vertrouwelijkheidsbeginsel is een doorslaggevend element in het kader van deze werkwijzen.

Dat vertrouwelijkheidsbeginsel belet immers dat:

– de verzekerde bijvoorbeeld tijdens de bemiddelingsprocedure advies kan inwinnen bij de door zijn verzekeraar aangestelde persoon, aangezien die hem niet mag inlichten over wat er is gezegd, noch hem de stukken mag bezorgen die in het raam van de bemiddeling werden uitgewisseld;

– de verzekerde *a fortiori* alleen komt te staan tegenover de tegenpartij, zelfs wanneer deze wordt bijgestaan door een advocaat;

– de verzekerde wordt bijgestaan door een persoon die is aangesteld door de verzekeraar, die aldus zou participeren aan een buitengerechtelijke-regelingsprocedure in het kader waarvan vertrouwelijke informatie zou worden geopenbaard en die daardoor in een lastig parket kan verzeilen ten aanzien van de verzekerde en/of diens werkgever (bijvoorbeeld bij ziekte van de verzekerde).

– car les assureurs protection juridique gèrent actuellement les litiges à l’amiable, à la satisfaction de leurs assurés

– et que rien ne démontre que la gestion par un avocat dans cette phase sera plus rapide, plus efficace et surtout moins coûteuse.

E. Exposé introductif de M. Michel Ghislain, représentant d’avocats.be

M. Michel Ghislain, représentant d’AVOCATS.be, indique que la proposition de loi est soutenue par AVOCATS.be pour plusieurs raisons. Elle répond à une attente et le fait que le justiciable puisse participer plus activement au règlement de son litige constitue une valorisation. Cela permet que la solution soit plus aisément acceptée.

Par ailleurs, cela permet un désengorgement des tribunaux via les modes alternatifs de règlement des conflits. AVOCATS.be est un acteur de ce type de procédures. Des formations sont organisées pour les médiateurs ainsi qu’une école pratique de médiation.

L’orateur se joint en outre aux arguments juridiques auxquels a fait appel l’OVB.

La confidentialité consacrée par l’article 1728 du Code judiciaire est un élément déterminant dans le cadre de ces modes.

Elle s’oppose en effet à ce que:

– dans le cours du processus de médiation, par exemple, l’assuré puisse prendre conseil auprès du préposé de son assureur, puisqu’il ne peut lui communiquer ni la teneur des propos, ni les pièces échangées dans le cadre de la médiation;

– *a fortiori*, l’assuré se retrouve seul face à son adversaire même si celui-ci est assisté d’un avocat;

– la présence aux côtés de l’assuré d’un préposé de l’assureur qui participerait ainsi à un processus de règlement extra-judiciaire dans le cadre duquel seraient divulguées des informations à caractère confidentiel, pourraient le mettre dans une situation délicate par rapport à l’assuré et/ou son employeur (ex. existence d’une maladie, ...).

Deze problemen doen zich niet voor bij een advocaat, aangezien die onderworpen is aan het beroepsgeheim en door de verzekerde vrij werd gekozen.

Het is inderdaad even belangrijk erop te wijzen dat de verzekerde een vertrouwensrelatie heeft met de door hem gekozen advocaat. Van een dergelijke band tussen de verzekerde en een door zijn verzekeraar aangewezen beheerder van zijn dossier is geen sprake, aangezien de verzekerde die beheerder niet heeft gekozen, die persoon doorgaans nooit heeft ontmoet en dus ook niet kent.

Dit wetsvoorstel is derhalve opportuun en billijk, en het dient het belang van klant én verzekerde. AVOCATS.be sluit zich dan ook onverkort aan bij het standpunt van de OVB.

F. Inleidende uiteenzetting van de heer Jean-Paul Coteur, vertegenwoordiger van Test-Aankoop

De heer Jean-Paul Coteur, vertegenwoordiger van Test-Aankoop, geeft aan dat drie belangrijke aspecten van de rechtsbijstandsverzekering moeten worden bijgestuurd.

In de huidige stand van zaken worden de meeste rechtsbijstandsverzekeringsovereenkomsten gesloten in het kader van de autoverzekering “burgerlijke aansprakelijkheid”. Op dat vlak ligt het probleem bovenal bij de minnelijke schikking inzake lichamelijke schade op voorstel van de verzekeraar “burgerlijke aansprakelijkheid” van de aansprakelijke persoon. De vergoeding van de lichamelijke schade veronderstelt dat de rechtsbijstandsverzekeraar zijn verzekerde op doeltreffende wijze ondersteunt ten aanzien van de deskundigen en de beheerders van de verzekeraar “burgerlijke aansprakelijkheid” van de verantwoordelijke. Nochtans beperkt de rechtsbijstandsverzekeraar zijn rol al te vaak tot die van “doorgeefluik” en betwist hij niet op doeltreffende wijze voorstel tot regeling dat ugaat van de verzekeraar “burgerlijke aansprakelijkheid” van de verantwoordelijke. Krachtens artikel 157 van de wet van 4 april 2014 is er geen probleem zolang de verzekerde akkoord gaat met de manier waarop de verzekeraar het geschil regelt. De poppen kunnen echter aan het dansen gaan wanneer de rechtsbijstandsverzekerde niet instemt met het – door de rechtsbijstandsverzekeraar goedgekeurde – voorstel van de tegenpartij. De consument is er niet van op de hoogte dat hij als verzekerde het standpunt van zijn verzekeraar kan betwisten door advies in te winnen bij een advocaat, om in te schatten of hij er goed aan doet zijn zaak voor de rechtbank te brengen. Krachtens de precontractuele informatieverplichting die voortvloeit uit de wet op de marktpraktijken, alsook krachtens artikel 1134 van het Burgerlijk Wetboek inzake het principe van

Ces questions ne se posent pas pour un avocat soumis au secret professionnel et librement choisi par l'assuré.

En effet, il tout aussi important de relever le lien de confiance qui lie l'assuré à l'avocat qu'il a choisi. Un tel lien n'existe pas entre l'assuré et un gestionnaire de son dossier désigné par son assureur, qu'il n'a pas choisi, n'a généralement jamais rencontré et ne connaît donc pas.

La proposition de loi est donc opportune et juste et elle rencontre l'intérêt du client et de l'assuré. AVOCATS.be rejoint donc entièrement la position de l'OVB.

F. Exposé introductif de M. Jean-Paul Coteur, représentant de Test-Achats

M. Jean-Paul Coteur, représentant de Test-Achats, indique qu'il y a trois grands chantiers concernant l'assurance protection juridique.

L'assurance protection juridique liée à l'assurance responsabilité civile auto constitue aujourd'hui la plus grande partie de cette assurance. Le grand problème à ce niveau est celui lié au règlement à l'amiable des dommages corporels suite à une proposition faite par l'assureur responsabilité civile du responsable. L'indemnisation du dommage corporel nécessite que l'assureur protection juridique soutienne efficacement son assuré face aux experts et gestionnaires de l'assureur responsabilité civile du responsable. Or l'assureur de protection juridique se contente trop souvent de jouer la “boîte aux lettres” et ne conteste pas efficacement la proposition de règlement émanant de l'assureur responsabilité civile du responsable. En vertu de l'article 157 de la loi du 4 avril 2014, tant que l'assuré est d'accord avec la manière dont l'assureur règle le litige, il n'y a pas de problème. S'il y a un différend entre l'assuré en protection juridique et la proposition faite par la partie adverse – avalisée par l'assureur protection juridique – les choses peuvent se corser. La possibilité pour l'assuré de contester la position prise par son assureur en prenant conseil auprès d'un avocat, afin estimer s'il doit porter cette affaire devant les tribunaux, est méconnue par le consommateur. En vertu de l'obligation d'information précontractuelle découlant de la loi sur les pratiques du marché et en vertu de l'article 1134 du Code civil concernant le principe d'exécution de bonne foi du contrat, l'assureur est tenu d'une obligation d'information et de conseil. (voir V. Callewaert, l'assurance protection juridique: ambitions, réalités et

de uitvoering te goeder trouw van de overeenkomst, heeft de verzekeraar een informatie- en adviesplicht. (zie V.Callewaert, *l'assurance protection juridique: ambitions, réalités et perspectives*, in "la victime, ses droits, ses juges, blz. 48 tot 52, Iarcier 2009, Brussel). Bij elk schadegeval zou de verzekeraar in zijn eerste brief aan de verzekerde deze laatste in kennis moeten stellen van de wijze waarop hij gevolg zal geven aan het schadegeval, dan wel van zijn weigering de stelling van de verzekerde te volgen.

Ook het gebruik van de rechtsbijstandsverzekering buiten het kader van de autoverzekering "burgerlijke aansprakelijkheid" doet een probleem rijzen. Zolang dergelijke verzekeringsovereenkomsten niet worden veralgemeend, zal de rechtsbijstandsverzekering vrij vaak gerelateerd zijn met situaties waarin zich geschillen kunnen voordoen. In het verleden werd gepoogd dergelijke overeenkomsten via de ziekenfondsen aan de man te brengen. Dat zulks niet is gelukt, ligt ten dele aan de wetgeving op de ziekenfondsen.

De wijzen van alternatieve geschillenbeslechting middels verzoening (inzake reizen, in de bouwsector, door bemiddeling...) hebben snel opgang gemaakt. Het belangrijkste is dat de instanties voor de regeling van de geschillen paritair zijn samengesteld en een reële onafhankelijke positie hebben ten opzichte van de betrokken partijen.

Het Hof van Justitie van de Europese Unie heeft zich verschillende keren uitgesproken over de interpretatie van een aantal bepalingen van richtlijn 87/344, in het bijzonder over de interpretatie van artikel 4, § 1, met betrekking tot de vrije keuze van een advocaat.

In het arrest Sneller van 7 november 2013 was het Hof van oordeel dat, op grond van een samenlezing van het vernoemde artikel 4 en de 11e overweging van richtlijn 87/344 – niet toelaatbaar is om de vrije keuze van een advocaat te beperken "tot de gevallen waarin de verzekeraar besluit dat een externe rechtsbijstandverlener in de arm moet worden genomen". Artikel 4, § 1, heeft "een algemene strekking en een bindend karakter".

Teneinde te vermijden dat de kosten voor de rechtsbijstandsverzekeraar in te belangrijke mate zouden stijgen, heeft het Hof – zowel in het geciteerde arrest als in de zaak Büyüktipi (C-5/15) – toegestaan dat "in bepaalde gevallen beperkingen kunnen worden gesteld aan de kosten die door de verzekeraars worden vergoed". Dat kan, volgens het Hof van Justitie, maar slechts voor zover deze vrijheid (om een advocaat naar keuze aan te duiden) niet van haar inhoud wordt beroofd.

perspectives, in "la victime, ses droits, ses juges, pages 48 à 52, Iarcier 2009, Bruxelles). Dans chaque sinistre, lors de sa première correspondance avec l'assuré, l'assureur devrait notifier à ce dernier son point de vue quant à l'attitude à adopter pour régler le sinistre ou son refus de suivre la thèse de l'assuré.

Un autre problème concerne la diffusion de l'assurance protection juridique en dehors de l'assurance responsabilité civile auto. Tant qu'il n'y aura pas de mutualisation de ce type de contrat d'assurance, la souscription d'une assurance protection juridique est assez souvent liée à des situations potentiellement litigieuses. Des tentatives ont été faites par le passé pour répandre ce type de contrat via les mutuelles. Celles-ci ont échoué, en partie en raison de la législation sur les mutuelles.

Les modes alternatifs de règlement de litiges par le biais de procédures de conciliation (en matière de voyages, de construction, de médiation, ...) ont connu un développement rapide. Le point le plus important est le fait que les instances de règlement soient composées paritairement en bénéficiant d'une réelle indépendance par rapport à toutes les parties concernées.

La Cour de Justice de l'Union européenne s'est prononcée à plusieurs reprises sur l'interprétation à donner à certains articles de la directive 87/344 et en particulier en ce qui concerne l'article 4, § 1er, relatif au libre choix de l'avocat.

La Cour a estimé dans son arrêt Sneller du 7 novembre 2013 que – de la lecture combinée dudit article 4 et du 11ème considérant de la directive 87/344 – il ne pouvait être admis que le libre choix de l'avocat se limite "aux seules situations dans lesquelles l'assureur décide de faire appel à un collaborateur externe". L'article 4, § 1er "a une portée générale et une valeur obligatoire".

Pour éviter une augmentation trop importante des frais supportés par les assureurs protection juridique, la Cour – tant dans ce même arrêt que dans l'affaire Büyüktipi (C-5/15) – admis que "des limitations aux frais supportés par les assureurs peuvent être apportées dans certains cas". Mais ceci, estime la Cour de Justice, pour autant que les limitations "ne vident pas cette liberté (de libre choix de l'avocat) de sa substance".

Het is normaal dat de rechtsbijstandsverzekeraar instaat voor de “minnelijke fase” die verband houdt met de rechtsbijstand in het kader van de motorrijtuigenverzekering. Hij is daarvoor bevoegd binnen de grenzen die hierboven werden aangegeven. Dat is evenwel minder vanzelfsprekend in andere juridische aangelegenheden, zoals in familierechtelijke aangelegenheden.

Tegen het einde van de jaren '80 was er een ontwerp-akkoord tussen de BVVO en de balie waarin bepaald werd binnen welke domeinen de verzekeraar bevoegd was voor de minnelijke regeling en welke dossiers rechtstreeks aan een advocaat dienden te worden overgezonden. Het akkoord werd niet goedgekeurd door de beroepsvereniging van de verzekeraars.

In het recentste arrest (van 7 april 2016) is het Hof “aangaande de financiële gevolgen voor de stelsels van rechtsbijstandverzekering” zelfs van oordeel dat zij niet tot een restrictieve uitlegging van artikel 4, § 1, van richtlijn 87/344 kunnen leiden.

Concluderend lijkt het erop dat het wetsvoorstel van de heer Brotcorne rekening aansluit bij de verschillende arresten geweest door het Hof van Justitie van de Europese Unie.

Het is evenzeer van belang dat de consument daadwerkelijk op de hoogte wordt gebracht van bepaalde rechten, zoals het recht waarin artikel 157 van de wet van 4 april 2014 voorziet. Dat vloeit ten eerste voort uit de informatie- en adviesverplichting, maar evenzeer uit artikel VI.2 van de wet op de handelspraktijken en de bescherming van de consument.

II. — VRAGEN EN OPMERKINGEN

De heer Raf Terwingen (CD&V) leidt uit de uiteenzettingen af dat het Europees recht, zoals geïnterpreteerd door het Hof van Justitie al een bescherming biedt die ruim genoeg is. De vraag rijst of het strikt genomen dan wel nodig is om een nieuwe wettelijke regeling uit te werken.

Indien dat niet het geval is, dan ziet de heer Terwingen niet goed in hoe dat, zoals aangegeven door de vertegenwoordiger van Assuralia, kan leiden tot een premieverhoging? Is dat omdat de verzekerden onvoldoende op de hoogte zijn van de draagwijdte van de vigerende bepalingen? In elk geval is de spreker van oordeel dat een premieverhoging moet worden vermeden.

Afsluitend meent de heer Terwingen dat een wetgevende precisering, in de mate dat ze nodig

Il est normal que pour l'assurance protection juridique liée à l'assurance “responsabilité civile auto”, l'assureur “protection juridique” s'occupe de la “phase amiable”. Il en a les compétences mais sous les réserves émises ci-avant. Mais pour ce qui a trait à des domaines du droit comme le droit de la famille, c'est beaucoup moins évident.

Vers la fin des années 1980, il y avait eu un projet d'accord entre l'UPEA et le barreau pour déterminer dans quels domaines l'assureur pouvait s'occuper du règlement amiable et dans quels autres le dossier devait être transmis directement à l'avocat. L'accord ne fut pas ratifié par l'association professionnelle des assureurs.

Dans le dernier arrêt (en date du 7 avril 2016), la Cour estime même, “en ce qui concerne les éventuelles conséquences financières sur les systèmes d'assurance protection juridique”, qu'elles ne sauraient conduire à une interprétation restrictive de l'article 4, § 1er, de la directive 87/344.

En conclusion, il apparaît que la proposition de loi de M. Brotcorne s'inscrit dans la perspective tracée par les différents arrêts rendus par la Cour de Justice de l'Union européenne.

Il est important aussi que certains droits comme celui prévu par l'article 157 de la loi du 4 avril 2014 soit effectivement portés à la connaissance des consommateurs, ceci d'abord en vertu de l'obligation d'information et de conseil mais également en vertu de l'article VI.2 de la loi sur les pratiques du marché et la protection du consommateur.

II. — QUESTIONS ET OBSERVATIONS

M. Raf Terwingen (CD&V) déduit des exposés que le droit européen, tel qu'interprété par la Cour de Justice, offre déjà une protection suffisamment large. On peut donc se demander s'il est vraiment nécessaire d'élaborer une nouvelle réglementation légale.

Dans la négative, M. Terwingen ne voit pas clairement comment cela peut donner lieu à une augmentation de la prime, comme le prétend le représentant d'Assuralia. Est-ce parce que les assurés ne sont pas suffisamment au courant de la portée des dispositions en vigueur? Quoi qu'il en soit, l'intervenant considère qu'il faut éviter toute augmentation de la prime.

Pour conclure, M. Terwingen estime qu'une précision législative, dans la mesure où elle est nécessaire,

is, niet beperkend mag zijn. De keuzevrijheid moet ook kunnen gelden voor toekomstige vormen van geschillenbeslechting.

De heer Christian Brotcorne (cdH) preciseert vooreerst dat het geenszins in zijn bedoeling ligt om erop aan te sturen dat er standaard in elk dossier een advocaat zal moeten tussenkomen. Zo zal het voor de verzekeraars, zoals nu het geval is, nog altijd mogelijk blijven om rechtstreeks en in onderling akkoord met de verzekeraar van de tegenpartij, tot een oplossing te komen. Het wetsvoorstel wil daaraan niets veranderen. Wel moet er, ingeval er via deze weg geen bevredigende oplossing kan worden gevonden, een beroep kunnen worden gedaan op een ander mechanisme en in die hypothese moet de verzekerde zich kunnen laten bijstaan door een advocaat of gekwalificeerde persoon naar keuze.

Wat de opmerkingen betreft over het toepassingsgebied van de voorgestelde wijzigingen, wijst de heer Brotcorne erop dat de nieuwe wettelijke regeling ook van toepassing kan zijn op nieuwe en alternatieve vormen van geschillenbeslechting, zelfs al zijn deze (nog) niet wettelijk geregeld, voor zover er een zekere graad van organisatie is (bv. doordat de beroepsorganisatie in het domein waarin het geschil kan worden gesitueerd, een procedure heeft uitgewerkt) en voor zover er personen zijn die over de vereiste kwalificaties beschikken om de belangen van de verzekerde te behartigen (zoals bemiddelaars, arbiters of advocaten).

Voorts wil de spreker eveneens meer uitleg bij de opmerking dat zijn wetsvoorstel zal leiden tot een premieverhoging. Uit de cijfers die door Assuralia werden meegedeeld, blijkt dat het totaalbedrag van de premies voor rechtsbijstand 469 000 euro bedroeg, terwijl de schadebedragen die dienden te worden uitgekeerd opliepen tot 269 000 euro. Dan is er toch nog altijd een marge van 200 000 euro? De spreker wijst er bovendien op dat hij eerder een wetsvoorstel indiende teneinde burgers te stimuleren een rechtsbijstandsverzekering te onderschrijven (Wetsvoorstel tot wijziging van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992, teneinde de verzekeringspremies voor rechtsbijstand fiscaal volledig te kunnen aftrekken, DOC 54 0677/001).

Ten slotte sluit de heer Brotcorne niet uit dat zijn wetsvoorstel misschien nog kan worden verfijnd en, bijgevolg, vatbaar is voor amendering. De grote lijnen ervan kunnen echter geenszins ter discussie worden gesteld.

Mevrouw Goedele Uyttersprot (N-VA) wijst erop dat de hamvraag betrekking heeft op het toepassingsgebied van de voorgestelde wijziging. *Mevrouw Uyttersprot*

ne peut être restrictive. La liberté de choix doit aussi s'appliquer aux formes futures de règlement des conflits.

M. Christian Brotcorne (cdH) précise tout d'abord que son objectif n'était nullement de faire en sorte qu'un avocat doive désormais systématiquement intervenir dans chaque dossier. Pour les assureurs, par exemple, il sera toujours possible, comme à l'heure actuelle, d'aboutir à une solution directement et de commun accord avec l'assureur de la partie adverse. La proposition de loi ne modifie rien à cette situation. Si cette procédure ne permet toutefois pas de trouver une solution satisfaisante, il faut pouvoir faire appel à un autre mécanisme et, dans cette hypothèse, l'assuré doit pouvoir se faire assister par un avocat ou par une personne qualifiée de son choix.

En ce qui concerne les observations relatives au champ d'application des modifications proposées, *M. Brotcorne* précise que la nouvelle réglementation peut également être applicable aux formes nouvelles et alternatives de règlement des conflits, même si celles-ci ne sont pas (encore) réglées par la loi, pour autant qu'il existe un certain degré d'organisation (par exemple, du fait que l'organisation professionnelle du domaine dans lequel le litige peut se situer a élaboré une procédure) et qu'il existe des personnes suffisamment qualifiées pour défendre les intérêts de l'assuré (comme des médiateurs, des arbitres ou des avocats).

L'intervenante souhaite par ailleurs obtenir davantage de précisions concernant l'observation selon laquelle sa proposition de loi entraînera une hausse des primes. Il ressort des chiffres communiqués par Assuralia que le total des primes payées pour la protection juridique s'élevait à 469 000 euros, alors que les montants des dédommagements qui ont dû être versés atteignaient 269 000 euros. La marge est quand même toujours de 200 000 euros. L'intervenante fait en outre observer qu'il a précédemment déposé une proposition de loi visant à encourager les citoyens à souscrire une assurance de la protection juridique (Proposition de loi modifiant le Code des impôts sur les revenus 1992, visant à permettre la déductibilité totale des primes d'assurances "protection juridique", DOC 54 0677/001).

M. Brotcorne n'exclut finalement pas que sa proposition de loi puisse peut-être encore être affinée et qu'elle puisse, par conséquent, faire l'objet d'amendements. Ses grandes lignes ne peuvent cependant être remises en question.

Mme Goedele Uyttersprot (N-VA) fait observer que la question-clé concerne le champ d'application de la modification proposée. *Mme Uyttersprot* demande s'il

wenst te weten of het überhaupt wel nodig is om een wettelijke regeling te treffen. Zo ja, dan is het van het grootste belang om het toepassingsgebied precies af te bakenen. Daarbij rijst de vraag of de vormen van geschillenbeslechting die in aanmerking komen in een limitatieve lijst moeten worden opgenomen, dan wel of er criteria moeten worden opgesteld om na te gaan of een bepaalde vorm van geschillenbeslechting voldoet. Er zullen bovendien voorwaarden moeten worden bepaald om vast te stellen vanaf welk stadium van het dossier, de rechtsbijstandsverzekering moet tussenkomen en de vrije keuze dient te waarborgen.

Mevrouw Uyttersprot vraagt zich ook af of het protocol dat werd afgesloten tussen de OVB en AVOCATS.be, enerzijds, en Assuralia, anderzijds, geen inspiratie kan bieden voor een eventuele aanpassing van de oorspronkelijk voorgestelde regeling. Dezelfde vraag rijst omtrent het voorstel tot aanpassing van de OVB, opgenomen in de nota die ter beschikking werd gesteld en dat hierna wordt weergegeven (onderstreepte tekst is nieuw ten opzichte van de door het wetsvoorstel in het vooruitzicht gestelde regeling):

“1° wanneer moet worden overgegaan tot een gerechtelijke procedure, een arbitrageprocedure, een administratieve procedure, bemiddeling al dan niet geïnstitutionaliseerd, en telkens wanneer de belangen van de verzekerde bescherming behoeven, is de verzekerde vrij in de keuze van zijn advocaat of van iedere andere persoon die de vereiste kwalificaties heeft de krachtens de op de procedure toepasselijke wet om zijn belangen te verdedigen, te vertegenwoordigen of te behartigen.”

III. — ANTWOORDEN EN DEBAT

De heer Philippe Declercq, vertegenwoordiger van de OVB, merkt op dat de kwestie van de premies reeds werd behandeld door het Hof van Justitie. In het hoger aangehaalde arrest-Büyüktipi van 7 april 2016 heeft het Hof geoordeeld dat “(...) aangaande de eventuele financiële gevolgen voor de stelsels van rechtsbijstandsverzekering in herinnering [zij] gebracht dat, gesteld al dat dergelijke financiële gevolgen zich kunnen voordoen, zij niet tot een restrictieve uitlegging van artikel 4, lid 1, onder a), van richtlijn 87/344 kunnen leiden” (overweging 25). Met andere woorden, de premieverhoging kan niet zomaar worden ingeroepen om het toepassingsgebied te beperken.

Op de vraag over de noodzaak van een wetgevend initiatief, antwoordt de spreker dat het standpunt van het

est bien nécessaire de légiférer. Dans l’affirmative, il est crucial de définir précisément le champ d’application. Reste alors à savoir si les formes de règlement des conflits prises en considération doivent figurer dans une liste limitative ou s’il y a lieu de fixer des critères pour vérifier si une certaine forme de règlement des conflits y est conforme. Il s’agira en outre de définir des conditions pour déterminer à quel stade du dossier l’assurance de la protection juridique doit intervenir et le libre choix, être garanti.

Mme Uyttersprot se demande également si le protocole conclu entre l’OVB et AVOCATS.be, d’une part, et Assuralia, d’autre part, ne peut être une source d’inspiration pour une adaptation éventuelle de la réglementation initialement proposée. Il en va de même pour la proposition d’adaptation de l’OVB, reprise dans la note mise à disposition et présentée ci-dessous (le texte souligné est nouveau par rapport à la réglementation proposée):

“1° lorsqu’il faut recourir à une procédure judiciaire, arbitrale, administrative, à une médiation institutionnalisée ou non, et chaque fois que les intérêts de l’assuré doivent être protégés, l’assuré a la liberté de choisir, pour défendre, représenter ou servir ses intérêts, un avocat ou toute autre personne ayant les qualifications requises par la loi applicable à la procédure”.

III. — RÉPONSES ET DÉBAT

M. Philippe Declercq, représentant de l’OVB, fait observer que la question des primes a déjà été traitée par la Cour de Justice. Dans l’arrêt Büyüktipi du 7 avril 2016 évoqué ci-dessus, la Cour a estimé que “(...) pour ce qui est des conséquences financières éventuelles sur les systèmes d’assurance-protection juridique, il y a lieu de rappeler que, même à supposer que de telles conséquences financières puissent se produire, elles ne sauraient conduire à une interprétation restrictive de l’article 4, paragraphe 1, sous a), de la directive 87/344” (considérant 25). En d’autres termes, l’augmentation de la prime ne peut être invoquée pour restreindre le champ d’application.

Interrogé sur la nécessité d’une initiative législative, l’orateur répond que le point de vue de la Cour de

Hof van Justitie zo is dat er duidelijkheid moet worden geschapen. Daarmee rekening houdend, is het niet meer dan logisch dat er een wettelijke verduidelijking komt.

Verder preciseert de heer Declercq dat een wettelijke regeling in elk geval niet beperkt mag zijn tot dossiers waarin er belangenconflicten zijn.

Ten slotte wordt er op gewezen dat er in het recente verleden veel maatregelen zijn doorgevoerd die de rechtsonderhorige willen aanzetten om zoveel als mogelijk een beroep te doen op buitengerechtelijke geschillenoplossing. Een nieuwe wettelijke regeling hoort daarmee rekening te houden.

De heer Jacques Van Malleghem, vertegenwoordiger van de OVB, sluit zich aan bij het betoog van de vorige spreker, in het bijzonder bij diens laatste opmerking.

De heer Jean-Luc Fagnart, advocaat, en mevrouw Isabelle Lutte, advocaat, zijn beiden van oordeel dat er wetgevend moet worden opgetreden. Dat vloeit voor hen voort uit de rechtspraak van het Hof van Justitie. Er moet duidelijkheid worden verschaft.

Voorts sluit mevrouw Lutte zich aan bij het antwoord van de OVB in verband met de premie. De financiële implicaties kunnen niet zonder meer worden ingeroepen om het toepassingsgebied te beperken. De spreekster wijst er ook op dat het waarschijnlijk is dat er ten gevolge van een wetwijziging minder een beroep zal worden gedaan op de gerechtelijke afwikkeling van dossiers. Daarbij komt nog dat de buitengerechtelijke afwikkeling, mits zij aan bepaalde formele en kwaliteitsvereisten voldoet (bv. inzake beroepsgeheim), door de band genomen sneller tot resultaten leidt en derhalve minder kostelijk is. De spreekster wijst er ook op dat de afwikkeling van dossiers, rechtstreeks door de verzekeraars, geen volledig evenwaardig alternatief is (zo gelden er niet dezelfde standaarden inzake vertrouwelijkheid en beroepsgeheim).

Daarnaast wijst mevrouw Lutte erop dat Assuralia cijfers heeft meegedeeld over “geregelde” dossiers. Het is echter niet helemaal duidelijk wat daarmee wordt bedoeld. Gaat het om “afgesloten” dossiers? De spreekster wijst erop dat een dossier om diverse redenen als afgesloten kan worden beschouwd: bijvoorbeeld omdat er niet tijdig de nodige stappen werden gezet, of omdat de verzekerde onvoldoende informatie heeft aangereikt om bepaalde elementen van het dossier te staven. In zo'n gevallen worden de dossiers niet afgesloten met een resultaat dat bevredigend is voor de verzekerde.

Justice est qu'il s'agit de clarifier cette matière. Dès lors, une précision légale apparaît comme on ne peut plus logique.

M. Declercq précise en outre qu'une réglementation légale ne peut, en tout état de cause, se limiter aux dossiers portant sur des conflits d'intérêts.

Enfin, il fait observer que de nombreuses mesures ont été prises récemment pour inciter les justiciables à recourir autant que faire se peut au règlement extrajudiciaire des litiges. Une nouvelle réglementation légale se doit d'en tenir compte.

M. Jacques Van Malleghem, représentant de l'OVB, souscrit aux propos de l'orateur précédent, en particulier en ce qui concerne sa dernière remarque.

M. Jean-Luc Fagnart, avocat, et Mme Isabelle Lutte, avocate, estiment tous deux qu'il faut légiférer, cela découle, selon eux, de la jurisprudence de la Cour de Justice. Des clarifications sont indispensables.

En outre, Mme Lutte souscrit à la réponse donnée par l'OVB concernant la prime. Les implications financières ne peuvent être invoquées purement et simplement pour limiter le champ d'application. L'oratrice fait également observer qu'une modification de la loi aura probablement pour effet de réduire le recours au règlement judiciaire des dossiers. À cela s'ajoute encore le fait que le règlement extrajudiciaire, à condition qu'il réponde à des critères de forme et de qualité précis (notamment en ce qui concerne le secret professionnel) aboutit, en règle générale, plus rapidement à des résultats et est dès lors moins onéreux. L'oratrice fait également observer que confier le règlement des dossiers directement aux assureurs ne constitue pas une alternative équivalente (ainsi, les normes ne sont pas les mêmes en ce qui concerne la confidentialité et le secret professionnel).

Mme Lutte souligne par ailleurs qu'Assuralia a communiqué des chiffres portant sur des dossiers “réglés”. Qu'entend-on exactement par là? S'agit-il de dossiers “clôturés”? L'oratrice fait observer qu'un dossier peut être considéré comme clôturé pour différentes raisons: par exemple parce que les démarches nécessaires n'ont pas été entreprises en temps utile ou parce que l'assuré n'a pas transmis d'informations suffisantes pour étayer certains éléments du dossier. Dans de tels cas, la clôture n'apporte pas de résultat satisfaisant à l'assuré.

De heer Marnik Vanhaverbeke, vertegenwoordiger van Assuralia, staat vooreerst stil bij de opmerkingen en vragen die betrekking hebben op de budgettaire aspecten.

Het medegedeelde bedrag van 469 000 euro betreft inderdaad de geïnde premies “rechtsbijstand”. Met die premies worden alle kosten betaald. Het gaat in de eerste plaats om de externe kosten (waarvan 70 à 75 % bestaan uit de vergoedingen voor advocaten, 10 à 15 % betreffen deskundigenkosten en het saldo wordt gevormd door allerhande andere kosten, zoals dagvaardings- en andere procedurekosten) en de kosten voor het aanleggen van reserves bestemd voor de vergoeding van schadegevallen. Daarnaast zijn er interne kosten en een derde categorie van kosten betreft de uitgaven die worden gedaan voor verkoop en promotie, infrastructuur, inspecteurs enzovoort. Het is dus niet zo dat men uitsluitend rekening mag houden met het totaalbedrag van de geïnde premies en het totaalbedrag van de schadevergoedingen om te concluderen of er winst of verlies is.

De heer Vanhaverbeke betreurt voorts dat men er lijkt van uit te gaan dat uitsluitend advocaten de belangen van de verzekerde goed kunnen behartigen. Ook de verzekeraars zijn daartoe in staat. Bovendien zijn er de nodige toezichtsmechanismen om hierover te waken. De spreker wenst in elk geval niet dat de wetgever het signaal zou geven dat men steeds een advocaat nodig heeft.

De heer Christian Brotcorne (cdH) ontkent dat zijn wetsvoorstel dit signaal geeft. De spreker pleit voor een maximale buitengerechtelijke afwikkeling van dossiers. Met het oog daarop wordt de bestaande wettekst verduidelijkt. De spreker wijst erop dat zijn voorstel globaal gezien een kostenreducerend effect zal hebben. De begroting van Justitie (in het bijzondere de werkingskosten voor de rechtbanken) kunnen erdoor worden ontlast.

De heer Raf Terwingen (CD&V) vraagt of familiale bemiddelaars ook vandaag al kunnen worden beschouwd als gekwalificeerde personen in de zin van de wet.

De heer Marnik Vanhaverbeke, vertegenwoordiger van Assuralia, vreest dat er in de praktijk veel meer dan vroeger een beroep zal worden gedaan op een advocaat. Daardoor zullen de kosten en dus de premies stijgen.

Als antwoord op de vraag van de heer Terwingen, bevestigt de spreker dat de kosten voor bemiddeling

M. Marnik Vanhaverbeke, représentant d'Assuralia, s'attarde tout d'abord sur les remarques et questions liées aux aspects budgétaires.

Le montant de 469 000 euros communiqué est effectivement celui des primes “protection juridique” perçues. Il sert à couvrir l'ensemble des frais, à savoir tant les frais externes (dont les indemnités versées aux avocats représentent 70 à 75 % et les frais d'expertise, 10 à 15 %, le solde portant sur toutes sortes d'autres frais tels que les frais d'assignation et autres frais de procédure) et ceux liés à la constitution de réserves destinées à indemniser les sinistres que les frais internes et enfin les dépenses exposées pour la vente et la promotion, les infrastructures, les inspecteurs, etc. On ne peut donc pas se contenter de comparer le montant total des primes perçues avec celui des indemnités versées pour déterminer s'il y a eu perte ou bénéfice.

M. Vanhaverbeke déplore ensuite que l'on semble considérer que seuls les avocats sont en mesure de défendre convenablement les intérêts de l'assuré. Les compagnies d'assurances sont tout aussi capables de le faire. L'orateur rappelle que les mécanismes de contrôle nécessaires ont en outre été mis en place à cet effet. Il souligne que le législateur doit en tout état de cause éviter de créer le sentiment que le recours à un avocat est toujours indispensable.

M. Christian Brotcorne (cdH) estime que tel n'est pas le signal donné par sa proposition de loi. L'intervenant plaide pour qu'un maximum de dossiers soient traités en dehors des tribunaux. Le texte existant est précisé pour atteindre cet objectif. L'intervenant souligne que sa proposition de loi aura de manière globale pour effet de réduire les coûts. Le budget de la Justice – et en particulier les frais de fonctionnement des tribunaux – pourra s'en voir allégé.

M. Raf Terwingen (CD&V) demande si à l'heure actuelle, les médiateurs familiaux peuvent déjà aussi être considérés comme des personnes qualifiées, au sens de la loi.

M. Marnik Vanhaverbeke, représentant d'Assuralia, craint qu'en pratique, il sera davantage fait appel à un avocat qu'auparavant, ce qui accroîtra le montant des frais et, par corollaire, des primes.

En réponse à la question de M. Terwingen, l'orateur confirme qu'actuellement, les frais de la médiation sont

inderdaad ook nu al – indien de polis daarin voorziet – worden gedragen door de verzekeraar. Omdat die bemiddelaar niet de belangen van één partij behartigt, worden de kosten evenredig geventileerd naar gelang van het aantal betrokken partijen.

De heer Philippe Declercq, vertegenwoordiger van de OVB, merkt op dat uit de rechtspraak van het Hof van Justitie blijkt dat de bepalingen van de aangehaalde richtlijn 87/344/EEG ruim moeten worden geïnterpreteerd en dat dit de verzekeraars niet in een keurslijf dwingt met betrekking tot de in artikel 3.2 van deze richtlijn vermelde alternatieve mogelijkheden.

De heer Michel Ghislain, vertegenwoordiger van AVOCATS.be, stipt aan dat de verzekeraars in rechtsbijstand recent nog positieve boni met een grootteorde van 130 miljoen euro aankondigden.

Daarnaast onderstreept hij nogmaals de noodzaak van een wetgevend initiatief. Ter illustratie vermeldt de spreker een dossier waarin hij recent optrad en verwees naar de Europese rechtspraak die door de vertegenwoordiger van de OVB werd aangehaald. Deze rechtspraak werd evenwel niet in aanmerking genomen, wat de heer Ghislain betwistte. Het resultaat was dat er, bovenop het geschil waarin de spreker optrad, een nieuwe betwisting was ontstaan. Vanuit proceseconomisch en budgettair oogpunt is dat geen goede zaak. Dit kan worden vermeden door een duidelijke wettelijke regeling.

en effet dès à présent à charge de l'assureur (si la police le prévoit). Puisque le médiateur ne défend pas les intérêts d'une seule partie, les frais sont proportionnellement ventilés suivant le nombre de parties concernées.

M. Philippe Declercq, représentant de l'OVB, indique qu'il ressort de la jurisprudence de la Cour de Justice de l'Union européenne que les dispositions de la directive 87/344/CEE précitée doivent s'interpréter au sens large et que cette Cour n'enferme pas les assureurs dans un carcan pour ce qui est des solutions alternatives mentionnées à l'article 3.2 de ladite directive.

M. Michel Ghislain, représentant d'AVOCATS.be, souligne que les assureurs en protection juridique ont annoncé encore récemment des bonis de l'ordre de 130 millions d'euros.

En outre, il insiste une nouvelle fois sur la nécessité d'une initiative législative. L'orateur prend comme exemple un dossier dans lequel il est intervenu récemment et a fait référence à la jurisprudence européenne mentionnée par le représentant de l'OVB. Cette jurisprudence n'a toutefois pas été prise en considération, ce qu'a contesté M. Ghislain. Cela a débouché sur un nouveau différend, en sus de celui dans lequel l'orateur était intervenu. Du point de vue de l'économie de la procédure et du point de vue budgétaire, ce n'est pas une bonne chose. Une législation claire permettrait d'éviter ce genre de situations.